

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

**Etelä-Karjalan alueellinen lasten ja nuorten
hyvinvointisuunnitelma 2016 - 2018**

**HYVÄ JA TURVALLINEN ARKI LAPSELLE
Luonnos**

Lastensuojelulain 12 § mukainen
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Sisällysluettelo

1. TIIVISTELMÄ	3
2. JOHDANTO	4
3. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	5
4. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TIETOPOHJA	7
5. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI ETELÄ-KARJALASSA	8
6. TAVOITTEET JA KEINOT	10
7. TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI	16
8. LIITTEET	
liite 1: Lasten ja nuorten ehkäisevät ja hoidolliset palvelut	20
liite 2: THL:n 87-kohortin keskeiset tulokset	26
liite 3: Eksoten lastensuojelun omavalvontasuunnitelma	29
liite 4 Opiskeluhooltosuunnitelma osana lasten ja nuorten hyvinvointi- suunnitelmaa – yleinen osa Eksoten ja Imatran alueella	38
liite 5: Kouluterveyskyselyn 2013 tutkimustulokset	41
liite 6: Lastensuojelun tilastotietoa 2010 - 2011 - 2012 - 2013 - 2014 - 2015	46
liite 7: Lapsiperheiden hoidollisten palvelujen käyttö	50
liite 8: Imatran tilastotietoja	51
liite 9: THL Katsaus lasten ja nuorten hyvinvointiin ja palveluihin 9.6.2016	52

1. TIIVISTELMÄ

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa 2016 - 2018 päätavoitteet ovat:

- Ennalta ehkäisevien palveluiden riittävä resursointi
- Hyvän vanhemmuuden vahvistaminen
- Asiakaslähtöinen integroitu palvelujärjestelmä ja lapsen ja perheen toimintaympäristöön viety palvelut.

Lasten ja nuorten palvelujärjestelmän painopisteet ovat hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, oikea-aikainen palvelutarpeen arvio ja tuki sekä laitoshoidon purkamisen ja kotona pärjäämisen tukeminen. Ehkäisevää lasten suojelua tehostetaan lisäämällä lapsiperheiden kotipalvelua, perhetyötä, tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa sekä ehkäisevää taloudellista tukea. Lisäksi vahvistetaan oppilas- ja opiskeluhuoltoa.

Eksotessa matalan kynnyksen vastaanotto toimii Lasten ja nuorten taloissa Lappeenrannassa ja Imatralla. Sen lisäksi matalan kynnyksen vastaanottoa kehitetään kunnissa ja tarpeen mukaista hoitoa viedään lasten ja nuorten kasvu- ja kehitysympäristöön. Matalan kynnyksen vastaanotoilla ja kasvuympäristöön vietyillä palveluilla tuetaan vanhemmuutta ja huomioidaan koko perheen tuki. Voimavaralähtöisyys sekä lapsen, nuoren ja perheen osallisuus edistävät vanhemmuutta ja palvelujen vaikuttavuutta.

Avopalveluiden tehostamisella on vähennetty lasten- ja nuorisopsykiatrisen ympärivuorokautisen osastohoidon tarvetta. Lastenpsykiatrian päiväosaston toiminta on kehitetty lapsen kasvu- ja kehitysympäristössä tapahtuvaksi yhteistyöksi perheen ja verkostojen kanssa. Nuorisopsykiatrialla on päivä- ja viikko-osastotoimintaa. Laitoshoidon on vähennetty ja työtä on suunnattu avohoitoon. Intensiivinen, kasvuympäristöön tapahtuva työ tapahtuu nuorisopsykiatrian osastolta käsin. Perheneuvolatyö on integroitu osaksi lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kokonaisuutta. Perhetukikeskus Tarulantuvan yhteydessä toimiva tehostettu perhetyö on vähentänyt lastensuojelun laitospaikkojen ostoja ja osin myös omia laitospaikkoja. Lastensuojelun toimintamalleja kehitetään edelleen avohuollon suuntaan.

Lasten huomioimista aikuisten palveluissa vahvistetaan. Eksoten alueen lasten ja nuorten palvelujen toimintamalleja yhtenäistetään ja yhteistyötä parannetaan yli hallintokuntien mm. verkostotyön koulutusten ja kehittämisen avulla.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä muut säännökset tukevat yhteisöllisen hyvinvoinnin kehittämistä ja hallintokuntien välistä yhteistyötä.

Sosiaalihuoltolain muutokset ovat tulleet voimaan pääsääntöisesti 1.4.2015 alkaen. Uusi laki korostaa palvelutarpeen arviointien tekemisessä sekä sosiaalihuollon toteuttamisessa asiakkaan itsensä ja hänen läheistensä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien huomioimisen ja monialaisen yhteistyön merkitystä. Sosiaalihuoltolain perusteella on arvioidun palvelutarpeen mukaisesti tarjottava mm. sosiaalityötä, sosiaaliohjausta, sosiaalista kuntoutusta, perhetyötä, kotipalvelua, kotihoitoa, asumispalveluja, laitospalveluja, liikkumista tukevia palveluja, päihdetyötä, mielenterveystyötä, kasvatusta ja perheneuvontaa, lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa, vammaispalveluja, päihde- ja mielenterveyspalveluja sekä lastensuojelun ja lastenvalvojan palvelut.

Lasten ja nuorten päihteiden käyttöön on aina puututtava nopeasti. Hoitoon ja ennaltaehkäisyyn tarvitaan uudenlaisten palvelujen kehittämistä. Eksotessa lapsiperheiden ja nuorten palvelut toteutuvat pääsääntöisesti perhepalvelujen kokonaisuudessa. Jo useamman vuoden ajan on tehty resurssien siirtoa korjaavista palveluista ehkäisevälle puolelle.

Kuntien hyvinvointisuunnitelmissa huomioidaan lasten ja nuorten hyvinvointi. Hyvä arki rakentuu kaikkien hallinnonalojen yhteistyönä. Kuntalaisille järjestetyillä universaaleilla palveluilla, kuten varhaiskasvatus, opetus ja koulutus, nuorisopalvelut kulttuuri- ja liikuntapalvelut, rakennus ja kaavoitus, on merkittävä rooli hyvinvoinnin edistämisessä.

2. JOHDANTO

Tämä Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma käsittelee lasten suojelua yhteen ja erikseen kirjoitettuna. Lasten suojelulla tarkoitetaan kaikkea kunnallista, maakunnallista tai sosiaali- ja terveystieteiden rahoitusta toimintaa, jonka tarkoitus on turvata lasten ja nuorten turvallinen ja tasapainoinen kasvu- ja kehitys. Lasten suojeluun (erikseen) kuuluu myös lastensuojelu (yhteen). Tässä suunnitelmassa käytetään termejä ”lasten suojelu”, kun kuvataan kaikkien tahojen tekemää työtä ja ”lastensuojelun sosiaalityötä”, kun tarkoitetaan lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun työntekijöiden työtä. Molempia tehdään hallintokuntien yhteistyönä.

Lastensuojelusuunnitelma on aiemmin laadittu vuosille 2010–2014. Suunnitelmassa ehdotettiin peruspalveluihin riittävää resursointia, ehkäisevän työn kehittämistä sekä lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun sosiaalityön työmuotojen kehittämistä. Asetettuihin tavoitteisiin on vastattu hyvin. Ehkäiseviä ja matalan kynnyksen palveluja on lisätty. Lastensuojelun sosiaalityötä on kehitetty avo- huoltopainotteisesti ja laitostöistä on pystytty vähentämään.

Vanhempien vastuuta lasten ensisijaisina kasvattajina on korostettu kaikissa palveluissa. Lasten ja nuorten taloihin on koottu laajasti lasten palveluja saman katon alle ja varhainen palvelutarpeen arviointi tehostaa olemassa olevien resurssien allokointia oikea-aikaisesti. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tuli voimaan 1.8.2014 ja se takaa kaikille esiopetuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella opiskeleville koulukuraattorin ja -psykologin palvelut¹.

Etelä-Karjalassa on ennakoluulottomasti haettu uusia muotoja lapsiperheiden palveluille siten, että ne voidaan toteuttaa käyttäjälähtöisesti, kuntalaisen kannalta edullisesti ja tehokkaasti sekä perheen ja lapsen näkökulmasta oikea-aikaisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Kehittämistyötä jatketaan edelleen tavoitteina:

- Ehkäisevien palveluiden riittävä resursointi
- Hyvän vanhemmuuden vahvistaminen
- Asiakaslähtöinen integroitu palvelujärjestelmä ja lapsen ja perheen toimintaympäristöön vietävät palvelut.

Tämä dokumentti on Lastensuojelusuunnitelman 2010–2014 päivitys. Valtakunnalliset suuret uudistukset (kuntauudistus, palvelurakennemuutos, lastensuojelun selvittelytyö) sekä alueellisesti käynnistetyt palveluprosessit (Lasten ja nuorten talo, Aikuistalo, IsoApu -palvelukeskus, kehittämishankkeet, oppilas- ja opiskelijahuollon uudistus) tuovat muutoksia myös lasten ja

¹ 1.8.2014 voimaan tullut oppilas- ja opiskelijahuollon lain 8 § edellyttää Opiskeluhoollon hyvinvointisuunnitelman (liitteenä) laatimista osana lastensuojelusuunnitelmaa.

perheiden palveluihin. Eksoten hallitus pyysi kesällä 2014 kuntien lausunnot suunnitelmaluonnoksesta. Pääosin kunnat hyväksyivät suunnitelman esitetyssä muodossa. Rautjärven kunnan hallitus korosti lausunnossaan erityisesti konkreettisia toimenpiteitä ennaltaehkäisevien palvelujen resursointiin, ehkäisevän työn kehittämiseen jäsenkunnissa sekä tasapuoliseen palvelujen saatavuuteen tarkoituksenmukaisesti ja oikea-aikaisesti asiakkaille. Lisäksi Rautjärven kunnan hallitus täydensi kannanottoaan seuraavasti: ”Jokaisella aikuisella tulisi olla oikeus ja velvollisuus puuttua lapsiin ja nuoriin liittyvään epäasialliseen toimintaan.” Imatran kaupunginvaltuusto nosti puolestaan esille Imatraa koskevien tilastotietojen vähäisyyden suunnitelmaluonnoksessa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma perustuu lastensuojelulakiin ja se on otettava huomioon kunnan taloussuunnitelman laadinnassa. Suunnitelma kuvaa nykytilaa, kehityksen suuntia ja tarpeita sekä hahmottelee lastensuojelun omavalvontaa osana valtakunnallista valvontaohjelmaa. Laatimisessa ovat olleet mukana lastensuojelun ammattilaisten lisäksi myös lapset ja nuoret². Liitteenä on luettelo niistä dokumenteista, jotka on huomioitu tämän suunnitelman laatimisessa. Liitteistä löytyy lisätietoa mm. palveluista ja hyvinvointi-indikaattoreista.

3. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Alue

Etelä-Karjalan kunnat muodostavat yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän, joka järjestää kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut piirin asukkaille lukuun ottamatta lasten päivähoidtoa. Kuntayhtymään kuuluvat Lappeenranta, Imatra Lemi, Luumäki, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari. Imatra siirsi perustason sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun Eksotelle 1.1.2016. Alueella on noin 132 000 asukasta. Lappeenranta on alueen kunnista suurin noin 72 800 asukkaalla. Imatralla asukkaita on n. 28 000. Eksotessa palveluja on integroitu hallinnollisesti suuremmiksi kokonaisuuksiksi vuoden 2014 alusta.

Perhepalveluihin on koottu lasten ja nuorten ehkäisevät palvelut (neuvolatoiminta, lapsiperheiden peruspalvelut sekä oppilas- ja opiskeluhuollon palvelut), lasten ja nuorten tutkimukselliset ja hoidolliset palvelut (kehitystutkimukset, kasvatus- ja perheneuvonta, perheoikeudelliset asiat, lasten mielenterveyspalvelut, nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut, ehkäisevä sosiaalityö) sekä lastensuojelu. Ehkäisevät palvelut toteutetaan lähipalveluina. Lasten ja nuorten psykososiaaliset avopalvelut on keskitetty Lasten ja nuorten taloihin. Lasten ja nuorten taloista järjestetään tarpeen mukaisia palveluja kunnissa.

Kukin kunta tuottaa itse koulutuksen, esiopetuksen sekä varhaiskasvatuksen palvelut. Myös kirjasto-, nuoris-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut järjestetään kuntakohtaisesti.

Lasten suojelun näkökulmasta keskeisinä toimijoina ovat kunnat erikseen ja yhdessä. Myös kolmannen sektorin toimijoilla on keskeinen rooli hyvinvointityössä.

Lasten suojelua tehdään yhdessä asetettujen tavoitteiden perusteella. Olemassa olevia resursseja kohdennetaan väestön tarpeiden mukaisesti. Tutkimuksessa 1990-luvun laman aikana kasvaneesta vuonna 1987 syntyneestä ikäluokasta käy ilmi silloin tehtyjen säästöjen vaikutukset

² Lastensuojelulain 8 § velvoittaa ottamaan myös lasten ja nuorten toiveet ja näkemykset huomioon lasten suojelua kehitettäessä

nykyisten nuorten aikuisten tilanteeseen. Tutkimuksen keskeiset tulokset ovat luettavissa liitteestä 2.

Arvot

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat arvot pohjautuvat lastensuojelulakiin, lasten oikeuksien julistukseen sekä alueen toimijoiden arvoihin. Keskeisenä ajatuksena on *lapsen oikeus hyvään ja turvalliseen lapsuuteen kaikkien lasten elämässä olevien aikuisten vastuuna*. Mikään yksittäinen toimija ei voi yksin turvata lapsen ja perheen hyvinvointia, vaan tarvitaan monipuolisia palveluja³.

Lapselle ja nuorelle palvelu on aina joku ihminen. Lastensuojelun asiakaslapsella on samat oikeudet kuin muillakin lapsilla. Tämä koskee myös lapsen osallisuutta palveluissa⁴. Ammattilaisten on tehtävä viranomaisyhteistyötä, koska lasten, nuorten ja perheiden avun-
tarve harvoin noudattaa palveluiden sektorirajoja.

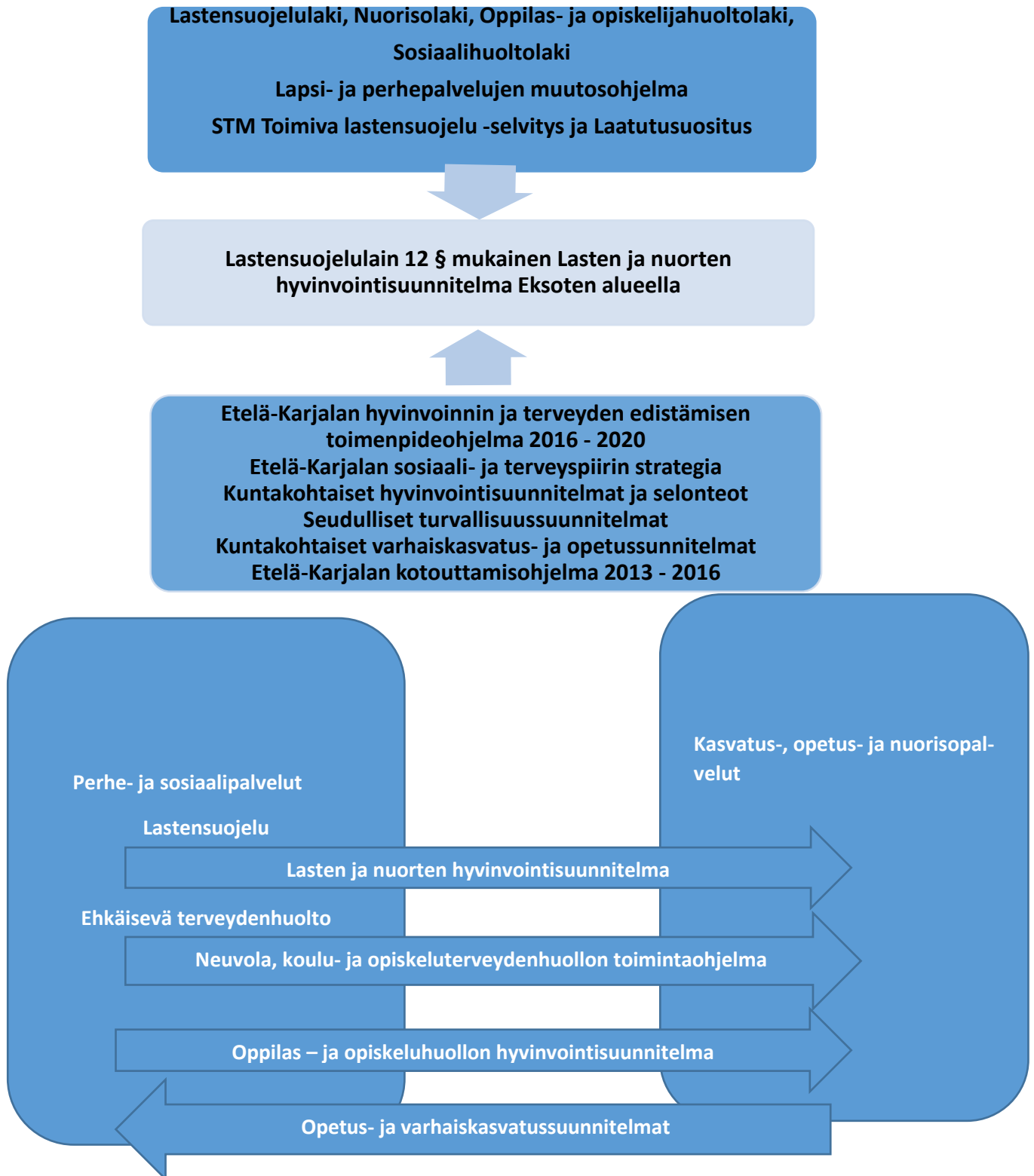
Lapsen etu muodostuu läheisistä ja jatkuvista ihmissuhteista; ymmärryksestä ja hellyydestä sekä ikätasoisesta valvonnasta ja huolenpidosta; taipumuksia ja toivomuksia vastaavasta koulutuksesta, turvallisesta kasvuympäristöstä; psyykkisestä ja fyysisestä koskemattomuudesta; edellytyksistä itsenäistyä ja kasvaa vastuulliseksi; osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista omissa asioissa ja kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisesta. Lapsen etua arvioidaan aina yksilökohtaisesti ja osana kokonaisvaltaista prosessia. Osallistava, avoin dialoginen toimintakulttuuri tukee lapsen edun saavuttamista.

³ Lastensuojelulain 8 §, myös Kunnalliset lastensuojelupalvelut, valtakunnallinen valvontaohjelma 2013

⁴ Kunnalliset lastensuojelupalvelut, valtakunnallinen valvontaohjelma 2013

4. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TIETOPOHJA

Alla kuvataan ne keskeiset säännökset, suunnitelmat, toiminta- ja kehittämisohjelmat, jotka ohjaavat lasten suojelun suunnittelua. Suunnitelman lopusta LÄHTEET -osiosta saa vielä paremman käsityksen siitä, kuinka laajapohjaisesta asiasta on kyse. Kirjallisten lähteiden lisäksi suunnitelman laatimiseen ovat vaikuttaneet lasten ja nuorten kanssa käyty keskustelu, jolle suunnitelmassa on omat kappaleensa sekä ohjausryhmän asettamat suuntaviivat.

5. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI ETELÄ-KARJALASSA

Lasten ja nuorten kokemana

Suunnitelman laatimisen yhteydessä kysyttiin myös Etelä-Karjalan lapsilta ja nuorilta heidän näkemyksiään. Ohjausryhmän kanssa pohdittiin asiaa ja tultiin siihen tulokseen, että Lappeenrannan lastenparlamentti ja nuorisovaltuusto voivat edustaa Etelä-Karjalan lapsia ja nuoria, sillä keskustelua haluttiin varsin yleisistä teemoista eikä suinkaan mistään alueen tietyistä aiheista. Lasten ja nuorten vastaukset olivatkin hyviä ja oivaltavia.

Lasten parlamentilta⁵ kysyttiin lasten arjesta ja arjen toiveista ja huolista tarkemmin. Parlamentaarikkojen mielestä elämässä tärkeitä asioita olivat perhe, kaverit, lemmikit ja eläimet, harrastukset, vapaus, oma huone, ruoka, terveys ja hyvinvointi. Lapset toivat siis hyvin monipuolisesti esiin itselleen tärkeitä asioita elämässä.

Parlamentaarikkojen elämässä tärkeitä aikuisia olivat omat vanhemmat, isovanhemmat, muut sukulaiset sekä naapurit eli ne aikuiset, jotka kuuluvat luontaisesti lapsen elinpiiriin. Lisäksi paljon mainintoja tärkeinä aikuisina keräsivät lasten opettajat, entiset opettajat, koulun rehtori ja koulukuraattori. Koulun aikuiset olivat lasten mielestä ”kaikki omia yksilöitään”, jotkut kivempia kuin toiset, jotkut tiukempia kuin toiset. Eräässä vastauksessa tuotiin myös esiin, että jotkut opettajat ottavat lapsia ”silmätikuiksi” ja joskus koulun aikuiset käyttäytyvät oudosti. Tavallisesti koulun aikuisia kuvattiin kivoiksi ja mukaviksi. Vastauksista näkyy koulukuntakunnan iso vastuu ja lasten voimakas luottamus koulun aikuisiin. Näiden edellä mainittujen aikuisten lisäksi lapset kertovat huolistaan kavereille ja ystäville sekä terveydenhoitajalle. Tärkeitä aikuisia mainittiin enemmän kuin niitä, joille huolista kerrotaan, mikä ehkä kuvaa sitä, että myöskään lapset eivät halua jakaa huoliaan ihan kaikkien aikuisten tai lasten kanssa.

Kyselyn mukaan harrastuksissa oli kivaa ja mukavaa, mikä johtunee siitä, että harrastukset tarjoavat usein onnistumisen elämyksiä ja mukavan ryhmän, johon voi tuntea kuuluvansa. Harrastuksia oli monenlaisia ja haaveissa vielä useampia.

Koulujen loma-ajalle toivottiin enemmän harrastustoimintaa, leirejä, musiikitapahtumia ja konsertteja lapsille ja nuorille, paikkoja joissa lapset ja nuoret voisivat oleilla, retkiä ja liikuntaa sekä urheilua. Loma-ajalla lapset haluavat myös matkustella, rentoutua, olla kavereiden kanssa, olla sisarusten kanssa, harrastaa ja ”laiskotella vapaasti ja saada aikaa omiin askareisiin”.

Parlamentaarikot olivat huolissaan läheisen sairaudesta, koulukiusaamisesta, nuorten alkoholin ja huumeiden käytöstä, lasten tupakoinnista, lasten liian nopeasta aikuistumisesta, joidenkin lasten yksin jäämisestä, omasta koulumenestyksestä, omista vanhemmistaan sekä niistä nuorista, jotka joutuvat hakemaan huomiota esimerkiksi päihteiden käytöllä, koska eivät muuten sitä saa. Eräs poika toi myös esille, että olisi toivottavaa, ettei ketään kiusattaisi sen perusteella, että onko pyöreämpi vai laihempi.

Lapset ovat siis hyvin tarkkoja havainnoimaan sitä mitä heidän ympärillään tapahtuu ja he oivaltavat taitavasti syy-yhteyksiä lasten ja nuorten pahoinvoinnin ja esimerkiksi päihteiden käytön välillä. Lapset tuntevat myös kovasti empatiaa sellaisia lapsia kohtaan, jotka elämässään joutuvat selviytymään hankaluuksista.

⁵ Paikalla 18 lasta, 9 tyttöä ja 9 poikaa, ikäjakaumalla 9-13 -vuotiaat. Lastenparlamentti on lapsille tarkoitettu kunnallistason vaikuttamiskanava.

Parlamentaarikkojen vastausten perusteella oma opettaja on yleensä se, jonka kanssa koulussa huolet otetaan puheeksi. Lapset tiesivät kuitenkin hyvin kuka on koulukuraattori ja miten koulukuraattorin löytää. Samoin terveydenhoitaja oli valtaosalle tuttu. Koululääkäriä tai koulupsykologia ei juuri tiedetty eikä tunnettu, eikä heidän osaltaan lapsilla ollut tietoa mistä heidät voisi löytää.

Nuorisovaltuusto pohti asiaa yleisemmällä tasolla kaikkien lasten ja nuorten osalta hyvin väljällä tehtävän annolla. Nuorisovaltuustolta kysyttiin huolia lapsiin ja nuoriin liittyen sekä ratkaisuehdotuksia lasten ja nuorten ongelmiin. Nuorten näkemykset olivat hyvin teräviä ja oli järkevää olla liikaa ohjeistamatta nuoria, jotta he tuottaisivat mahdollisimman paljon omia ajatuksiaan.

Nuorisovaltuusto paikansi huolia vapaa-aikaan, kouluun ja opiskeluun sekä lasten ja nuorten perheisiin.

Vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ja harrastusmahdollisuuksia kaivattiin selvästi enemmän. Lapsille ja nuorille tulisi olla paikkoja, joissa aikaa voi viettää, jotta ei tarvitsisi kuljeskella kauppakeskusten käytävillä. Huolta kannettiin myös siitä, että harrastukset voivat olla liian kalliita joillekin lapsille tai nuorille. Yhdistysten tukeminen harrastustoiminnan järjestämisessä nähtiin tärkeänä.

Lasten- ja nuorten mielenterveyden ongelmat huolestuttivat myös nuorisovaltuuston edustajia. Nuorisovaltuusto toivoo avointa keskustelukulttuuria mielenterveysongelmien suhteen, jotta avun hankkimiseen olisi mahdollisimman matala kynnyks. Kaikenlaisista ongelmista avoimesti keskusteleminen nähtiin tärkeänä. Nuorten päihteiden käyttöä pidettiin myös huolestuttavana: valistus nähtiin yhdeksi mahdollisuudeksi puuttua tähän.

Nuorten ja aikuisten väliset suhteet herättivät myös pohdintaa. Nuorisovaltuustolaisilla oli sellaisia kokemuksia, ettei nuoria oteta tosissaan aikuisten maailmassa vaan nuorten toiveet sivuutetaan. Nuorisovaltuuston nuoret esittivät myös toiveen siitä, että voisi olla hyvä, että yritykset ottaisivat esimerkiksi jonkin kiintiön nuoria kesätöihin.

Nuorten keskinäisten välien osalta kommentoitiin erityisesti merkkietoisuutta: nuorten maailmassa arvostetaan kovasti merkkejä ja kalliita tavaroita, mikä osaltaan alleviivaa nuorten erilaisia lähtökohtia. Muutenkin suuri ryhmäpaine saattaa johtaa siihen, ettei esimerkiksi viitsi toimia järkevästi (esimerkiksi pitää pyöräilykypärää).

Koulujen osalta nuorisovaltuusto halusi kiinnittää huomiota koulutiloihin: korjausta vaativat ja sisäilmaongelmista kärsivät koulut pitää korjata, koska ne eriarvoistavat lapsia ja nuoria ja ovat lisäksi terveysriski. Opettajilta peräänkuulutettiin tasapuolista kohtelua kaikille oppilaille. Koulukuraattorin ja terveydenhoitajan toivottiin jalkautuvan oppilaiden pariin ja tulevan näin tutuiksi, jotta heidän luokseen voisi matalalla kynnyksellä mennä keskustelemaan. Opinto-ohjaajilla nähtiin olevan suurta merkitystä nuorten elämässä ja heitä toivottiin lisää tai heidän työtaakkaansa toivottiin vähennettävän esimerkiksi tehtävien uudelleen jaolla myös ryhmänohjaajille ja muille opettajille.

Kaiken kaikkiaan oltiin huolissaan kiusaamisesta koulussa ja ylipäänsä lasten ja nuorten eriarvoistuminen ja syrjäytyminen nousivat esiin. Matalan kynnyksen apua ja palveluita toivottiin ja avoimuutta ongelmista puhumisessa. Harrastukset olivat kaikissa vastauksissa esillä: vapaa-aika on tärkeää nuorille ja silloin olisi hyvä olla mielekästä tekemistä.

Lasten ja nuorten vointi erilaisten indikaattorien osoittamana

Unicefin julkaiseman tutkimuksen mukaan suomalaiset lapset voivat 4. parhaiten teollisuusmaiden lapsista. Suomi sai menestystä erityisesti aineellisessa hyvinvoinnissa, terveydessä ja koulutuksessa. Heikompi sijoitus tuli sen sijaa ylipainon, tupakoinnin, alkoholinkäytön sekä koulukiusaamisen osalta. 2000 - 2010 välisenä aikana tupakointi on hieman vähentynyt, mutta *väkivaltakokemukset ja koulukiusaaminen ovat lisääntyneet*. Suomen Unicefista todetaan, että lasten ja nuorten hyvinvointi jakaantuu epätasaisesti: *enemmistön hyvinvointi kasvaa, mutta myös monella tavoin pahoinvoivien lasten ja nuorten määrä on kasvussa*. Tulevaisuudessa odotetaan myös kasvavia eroja lasten ja perheiden koulutustasossa sekä taloudellisessa hyvinvoinnissa.

Vuosina 2007 - 2009 Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiri osallistui Lamike-tutkimukseen, jossa kehitettiin lasten mielenterveystyötä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Tutkimus toteutettiin arvioimalla viimeisellä neuvolakäynnillä ja ensimmäisellä luokalla lasten psykososiaalista hyvinvointia. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että näiden ikäryhmien lapsista 9 % tarvitsee erityistason tukea ja 12 % perustason tukea. On myös tutkittu, että Suomessa alle puolet apua tarvitsevista lapsista ohjautuu tarvitsemansa hoidon piiriin. Laskennallisesti hoidontarpeen arviota ja tukea tarvitsee Eksoten alueella n. 1200–2400 0–12 -vuotiaista lasta ja heidän perhettään.

Lamike-tutkimustulosten pohjalta on kehitetty monialaista johtamista, integroitu palveluja, vahvistettu peruspalveluja liikkuvilla palveluilla sekä otettu käyttöön myös sähköisiä palveluja. Edellä mainittuja asioita kehitetään edelleen.

Mielenterveyden ongelmista kärsii 20–25 % nuorista (13–22 -vuotiaista) ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon tarpeessa on kymmenys nuorista.

LIITTEISTÄ löytyy tilastotietoja Eksoten lastensuojelusta sekä lapsiperheiden hoidollisten palvelujen käytöstä.

Eksoten alueen Kouluterveyskyselyn 2013 tulosten yhteenveto löytyy liitteestä.

6. TAVOITTEET JA KEINOT

EHKÄISEVÄT PALVELUT

On inhimillisesti ja taloudellisesti edullisinta, että lapsen ja perheen tilanteeseen puututaan varhaisessa vaiheessa, oikea-aikaisesti, suunnitellusti ja oikeiden ammattilaisten toimesta. Tavoitteeseen pääsy edellyttää panostusta ehkäiseviin palveluihin.

Lähtökohtana on varhainen puuttuminen lapsen tai nuoren tilanteeseen: nopealla reagoinnilla tilanne voidaan korjata pienilläkin toimilla. Lasten auttaminen on jokaisen aikuisen vastuulla. Jos omat taidot eivät riitä, etsitään taho, joka voi ottaa vastuun perheen kanssa työskentelystä. Konsultointi, verkostotyö sekä perheen ja lapsen osallisuus on keskeistä.

Ehkäisevää lasten suojelua on toteuttamassa laaja joukko ammattilaisia: varhaiskasvatuksen ja opetustoimien henkilöstö, kulttuuri- ja liikuntatoimen väki, seurakunnat, yhdistykset ja seurakunnat, harrastusten järjestäjät, poliisi - siis kaikki, jotka toimivat lasten ja perheiden kanssa. Osalla heistä on ammattinsa puolesta erityisvastuu lasten ja nuorten hyvinvoinnista.

Perheitä tuetaan ensisijaisesti peruspalveluissa. Uuden 1.4.2015 voimaan tulleen sosiaali- ja terveyslain tavoitteena on vahvistaa peruspalveluja, vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta sekä parantaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta. Lastensuojelusta lapsiperheiden peruspalveluihin siirtyneitä palveluita ovat mm. perhetyö, tukihenkilöiden ja tukiperheiden palvelut sekä vertaisryhmätoiminta. Esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelu toimii parhaimmillaan

tehokkaana ehkäisevän lastensuojelun muotona. Palvelulla pyritään tunnistamaan, ehkäisemään ja helpottamaan lasten, nuorten ja perheiden pulmia mahdollisimman varhain.

Varhaiskasvatus, opetuspalvelut, nuorisopalvelut, neuvolatoiminta sekä oppilas- ja opiskeluhuollon toimijat ovat varhaisen tuen tarjoajia, mutta järjestävät myös tehostettua ja erityistä tukea tarvittaessa. Erityispalvelut antavat lisätukea tarvittaessa.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pääsyssä noudatetaan hoitotakuuta.

Alla olevassa taulukossa on tiiviisti kuvattuna kunnallisia peruspalveluja.

Peruspalvelut	
Lapsille ja perheille	Vanhemmille
perusterveydenhuolto suun terveydenhuolto neuvolapalvelut avoin varhaiskasvatus varhaiskasvatus esi-, perus-, ja toisen asteen koulutus oppilas- ja opiskeluhuolto lapsiperheiden kotipalvelu tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta perhetyö vertaisryhmätoiminta lastenparlamentti ja nuorisovaltuusto vapaa-aika: taide ja kulttuuri, nuorisotoimi, seurakunta, seurakunta, musiikin- ja taiteenopetus	perusterveydenhuolto suun terveydenhuolto mielenterveys- ja päihdepalvelut Lappeenrannassa neuvolapsykologi vertaisryhmät pienten lasten vanhemmille (MIE ITE) sekä murrosikäisen vanhemmille (eri nimillä) perheneuvonta perheasian sovittelukeskus maahanmuuttajille vanhempainryhmä Lapsi tulee huomioida aikuisten palveluissa

Ylisosiaalineuvos Aulikki Kananojan johtaman Toimiva lastensuojelu-selvitystyöryhmän (2012) väliraportissa todetaan ykskantaan, ettei vuoden 2008 lastensuojelulain⁶ asettamissa tavoitteissa ole valtakunnallisesti onnistuttu. Lastensuojelun sosiaalityön kentältä⁷ kuuluu valtakunnallisesti samankaltaista viestiä: keskeisenä ongelmana nähdään ennalta ehkäisevien palvelujen alimitoitus. Selvitystyöryhmän mukaan lasten- ja perheiden palveluita tulee myös tarkastella monipuolisemmin. Arjen havainto on, että Etelä-Karjalassa näkyy vastaavan tyyppinen kehitys, johon on reagoitava.

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi Eksotessa lisätään ehkäisevän lastensuojelun palveluja. Ehkäisevää perhetyötä, tukiperhe- ja tukihenkilötoimintaa, sosiaalityön neuvontaa ja ohjausta saa lapsiperheiden peruspalveluista. Kaikilla sosiaalihuollon asiakkaila on oikeus saada tarvittaessa arvio palvelutarpeesta sekä nimetty omatyöntekijä. Lapset, nuoret ja perheet saavat moniammatillista tukea yhden palvelupisteen kautta niin kauan kuin on tarvetta palveluihin. Myös lasten ja aikuisten kohdennettuja ryhmätoimintoja kehitetään tarpeen mukaan.

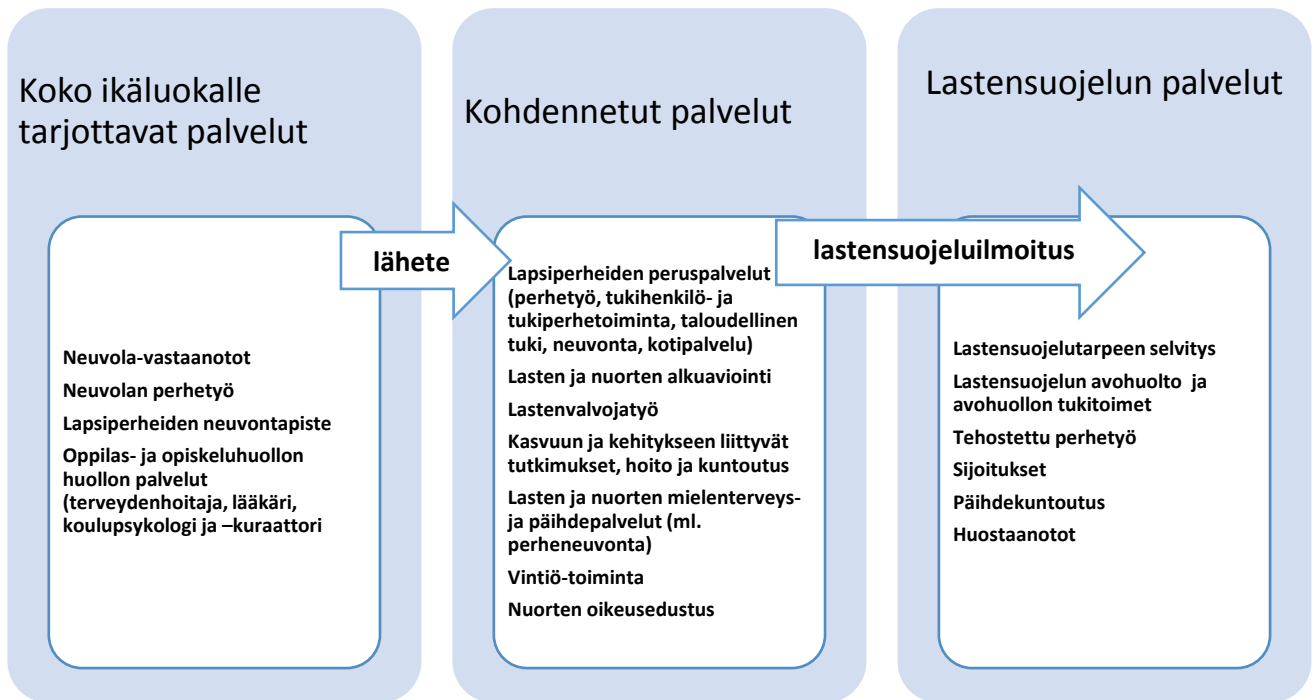
⁷ Kuntaliiton kuntakyselyn (2013)

Lapsen ja nuoren toimintaympäristö huomioidaan viemällä palveluja kasvu- ja kehitysympäristöön, jolloin läheiset aikuiset voidaan ottaa paremmin huomioon. Elämänkaarimallin mukaisesti palveluja järjestetään ensisijaisesti muiden peruspalvelujen yhteydessä.

Erityisenä painopistealueena ehkäiseviin palveluihin nostetaan lasten ja nuorten sekä aikuisten päihdepalvelut. Nuoremmat ikäluokat käyttävät aiempaa vähemmän alkoholia ja muita päihteitä, mutta päihteiden ongelmakäytön on havaittu kasautuvan joillekin lapsille ja aikuisille. Kouluterveyskyselyn mukaan asenteet päihteisiin ovat lieventyneet. Esimerkiksi kannabikseen ei enää suhtauduta jyrkän kielteisesti ja eikä perinteinen valistus ole enää välttämättä toimivin keino ehkäistä nuorten päihteidenkäyttöä. Jo alakouluikäiset kantavat huolta ikätovereidensa päihteiden käytöstä, nimenomaan tupakasta ja alkoholista.

Eksoten alueella mielenterveys- ja päihdepalvelut on integroitu osaksi perhe- ja sosiaalipalveluja. Aikuisväestön osalta Etelä-Karjalassa alkoholinkulutus on ollut vuonna 2011 15 % suurempaa kuin Suomessa keskimäärin. Aikuiset voivat muutoinkin huonosti: lähes 20 % Eksoten alueen 20–54 -vuotiaista kokee työkykynsä alentuneen.

- ✓ Lasten ja nuorten taloissa Lappeenrannassa ja Imatralla järjestetään 0–18 -vuotiaiden psykososiaaliset palvelut monialaisena yhteistyönä asiakastarpeen mukaan. Taloissa toimii perheille, lapsille ja nuorille matalan kynnyksen vastaanotto: niihin voi tulla virka-aikaan ilman ajanvarausta.
- ✓ Sosiaalihuoltolain uudistus vaikuttaa sosiaalihuollon ja lastensuojelun väliseen työnjakoon. Sosiaalihuoltoa koskeva asia voi tulla vireille asiakkaan hakemuksesta, asiakkaan suostumuksella toteutuvana yhteydenottona tai kun kunnan työntekijä muutoin on tehtävissään saanut tietää mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeesta olevasta henkilöstä. Jos suostumusta yhteydenottoon palvelutarpeen arvioimiseksi ei asiakkaalta itseltään voida saada, ovat terveydenhuollon ammattihenkilöt, sosiaalitoimen, opetustoimen, liikuntatoimen ja lasten päivähoidon palveluksessa olevat henkilöt velvollisia tekemään ilmoituksen henkilön sosiaalihuollon tarpeesta, mikäli henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan tai kun lapsen etu sitä välttämättä vaatii. Samojen tietojen perusteella ei erikseen tehdä lastensuojeluilmoitusta.
- ✓ Lastensuojeluasia voi tulla vireille lastensuojeluilmoituksena tai yhteydenottona sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, myös nimettömänä.

HYVÄN VANHEMMUUDEN VAHVISTAMINEN

Omat vanhemmat huolehtivat ensisijaisesti lapsensa hyvinvoinnista, kasvusta ja kehityksestä. Hyvään vanhemmuuteen kuuluvat läsnäolo, kuuntelu ja rajojen asettaminen. Vanhemmilla on oikeus saada tukea tähän tehtävään. *Kaikkien aikuisten tehtävä on suojella lapsia* väkivallalta, kaikenlaiselta hyväksikäytöltä ja häirinnältä, päihteiltä, syrjinnältä ja rikollisuudelta siten, ettei lapsi joudu näiden uhriksi tai itse aiheuta näitä toisille. Lapsen koulutuspolku on turvattava siten, että jokainen lapsi voi suorittaa sen omien edellytystensä mukaisesti. Vanhemmalla on velvollisuus huolehtia lapsesta ja lapsella on oikeus vanhempaansa. (YK:n lasten oikeuksien sopimusta mukaillen, Suomessa ratifioitu 1991).

Keskeinen keino lapsen ja perheen auttamisessa on vanhempien ja viranomaisten yhteistyö lapsen asiassa. Avoin osallistava dialoginen toimintakulttuuri tukee moniammatillista työskentelyä lapsiperheiden hyväksi. Vanhemman asiantuntijuus perheessä otetaan työskentelyssä huomioon ja vanhemmat otetaan mukaan heti kun lapsen tilanteesta keskustellaan. Epävarmaa vanhempaa kannustetaan ottamaan oma roolinsa lapsen elämän tärkeimpänä toimijana. Lapsen asioita selviteltäessä vanhempia ei voi ohittaa, sillä jos vanhempi ei sitoudu työskentelyyn, ei työskentely kannu.

Toinen keskeinen edellytys hyvälle vanhemmuudelle on se, että vanhempi pitää huolta itsestään. Tärkeää on, että vanhemmilla on kokemus arjen mielekkyydestä. Heitä kannustetaan hakemaan tarvittaessa apua ongelmiinsa jo varhaisessa vaiheessa. Apu voi olla myös osallisuutta johonkin ryhmään tai toimintaan, mutta myös apua terveydenhuollosta tai päihde- ja mielenterveyspalveluista. Vanhemmilla on suurin vastuu lastensa hyvinvoinnista, joten jaksamista tuetaan. Aikuisille suunnatut ehkäisevät palvelut edistävät lasten suojelua. Aikuisen kanssa työskentelevien tulee huomioda aikuisasiakkaiden mahdolliset lapset sekä selvittää näiden tilanne ja hoidon järjestäminen. Aikuisasiakkaiden kanssa työskenteleviä sitoo myös lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus.

ASIAKASLÄHTÖINEN INTEGROITU PALVELUJÄRJESTELMÄ JA MONIAMMATILLISUUS

THL:n 87-kohortissa todetaan myös, että voimakkaasti sektoroidut palvelut tavoittavat huonosti asiakkaiden monitahoista palvelutarvetta.

Eksotessa lasten ja nuorten psykososiaaliset palvelut on koottu Lasten ja nuorten taloihin, joista tarpeen mukaan järjestetään liikkuvia palveluja. Verkostotyötä kehitetään. Tavoitteena on, että jokaisella lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevällä on perusosaaminen verkostotyöhön, kriisityöhön ja ratkaisukeskeisiin menetelmiin. Palveluja räätälöidään asiakastarpeen mukaan yli työyksikkörajojen, yhdessä sopimalla ja neuvottelemalla. Jos lapsen ja perheen asioissa työskentelee useita tahoja, työskentelyn koordinoinnista sovitaan aina tapauskohtaisesti kuitenkin niin, että jos lapsi on lastensuojelun sosiaalityön asiakkaana, on lastensuojelun sosiaalityöntekijä vastuussa yhteistyön koordinoinnista.

Kuntien kasvatus-, opetus- ja nuorisopalveluiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Kuntien kasvatus- ja opetustoimien kanssa toimii yhteinen neuvottelukunta, joka jatkossa arvioi myös oppilas- ja opiskeluhuollon hyvinvointisuunnitelman toteutumista.

Valvira ja aluehallintovirasto (AVI) edellyttävät, että lastensuojelun sosiaalityön konsultaatio-apua on saatavilla kaikille lasten kanssa työskenteleville viranomaistahoille. Eksotessa lastensuojelun työntekijöitä voi aina konsultoida mahdollisissa lastensuojeluasioissa myös siten, ettei lapsen henkilötietoja käsitellä.

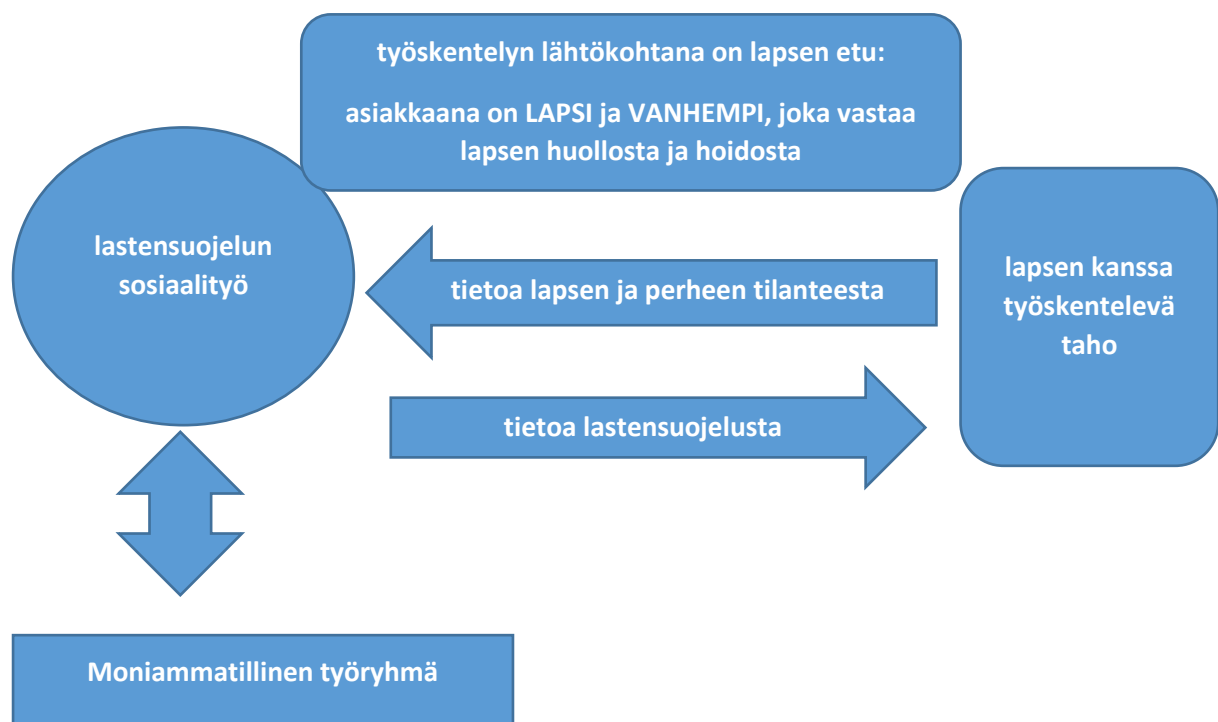
Valviran valvonta-ohjelman mukaan kuntaan on nimettävä lastensuojelulain 7 § mukaista asiantuntija-apua antavat lastensuojelun työntekijät⁸. Konsultoinnin tulee vastata peruspalveluiden tarpeita. Lastensuojelun sosiaalityöntekijät voivat pyydettäessä neuvoa ja kertoa lastensuojelun työskentelystä ja toimintatavoista yleisellä tasolla yksittäisille työntekijöille sekä työyhteisölle.

Lastensuojelulaissa edellytetään kullekin yhteistoiminta-alueelle lastensuojelun sosiaalityön tueksi moniammatillista työryhmää, joka tarpeen vaatiessa voi laatia kannanottoja lastensuojeluasioissa⁹. Eksoten alueella lastensuojelun sosiaalityöntekijöillä on käytettävissään myös Lasten ja nuorten talon monialainen tiimi.

Yksittäisen lapsen ja perheen tilanteesta voidaan käydä viranomaisten kesken keskustelua perheen luvalla, jolloin taho, joka keskustelua toivoo, pyytää perheen suostumuksen. Myös lastensuojelun työntekijät aina ensisijaisesti pyytävät perheen suostumuksen kaikelle tiedolle, joita he lapsen asioissa pyytävät. Lastensuojelun työntekijöillä on kuitenkin salassapidon estämättä oikeus saada sellaiset tiedot lasta koskien, jotka tarvitaan välttämättä lapsen edun turvaamiseksi. Erilaisista kulttuureista tulevien ihmisten taustat ja tavat huomioidaan osana lasten- ja perheiden kanssa työskentelyä.

LASTENSUOJELUN JA MUIDEN VIRANOMAISTEN VÄLINEN KONSULTAATIO

Alla olevassa kuvassa on esitetty lastensuojelulain 25 § mukaisen ilmoitusvelvollisuuden sitomien tahojen ja lastensuojelun sosiaalityön yhteistyö lastensuojeluasioissa.

⁸ Katso omavalvontasuunnitelma liitteistä.

⁹ lapsi ja perhekohtaista lastensuojelun sosiaalityötä koskien

Moniammatillisen työryhmän tehtävänä on arvioida yleisellä tasolla alueen lasten ja nuorten olosuhteita ja sosiaalisia ongelmia. Lastensuojelun työntekijöillä on erityinen vastuu välittää tietoa niille viranomaisille ja päätöksentekijöille, joilla on päätösvaltaa asiassa. Viranomaisten tulee olla alueellisesti ja valtakunnallisesti yhteistyössä siten, että lasten ja perheiden palvelut voidaan järjestää ja riittävä asiantuntijuus turvata. Lastensuojelun työntekijöiden tulee perehdyttää myös yhteistyötahot lastensuojelun toimintatapoihin tarvittavissa määrin.

7. TOIMENPITEET TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI

Peruspalvelujen resursointi

Perustehtävän kirkastaminen

Varhainen puuttuminen lapsen ja perheen tilanteeseen on kaikkien lasten ja perheiden (myös pelkästään vanhempien) kanssa toimivien tahojen tehtävä. Peruspalvelujen piirissä on valtaosa alueen lapsista ja nuorista. Päivähoidossa ja koulussa havaitaan pulmat varhain. Neuvolassa ja kouluterveydenhuollon tapaamisissa arvioidaan lapsen ja perheen hyvinvointia. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki tuli voimaan 1.8.2014 ja se osaltaan tukee varhaista puuttumista.

Ehkäisevän sosiaalityön palvelut myös peruspalveluihin

Tämä mahdollistaa varhaisen tuen perheille ja todennäköisesti työskentelyn tarve on lyhyempi. Palveluja ovat tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta, vertaisryhmät, sosiaalityöntekijän ohjaus ja neuvonta, lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö ja ehkäisevä taloudellinen tuki.

Sosiaalityön osaaminen vahvemmin osaksi peruspalveluita

Sosiaalityön jalkautuminen ja konsultaatiot peruspalveluissa. Sosiaalihuoltolain mukaiset lapsiperheiden peruspalvelut ovat hallinnollisesti neuvolan alaisuudessa, palvelut suunnataan kaikille 0-18-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen.

Päihdepalvelut

Alaikäisten päihdehoitoa kehitetään osana Tarulantuvan perhetukikeskuksen toimintaa ja yhteistyössä nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen kanssa. Mielenterveys- ja päihdepalvelut on integroitu osaksi perhe- ja sosiaalipalveluita, mikä mahdollistaa päihdepalveluiden ja lastensuojelun sosiaalityön paremman yhteistyön lasten ja nuorten auttamiseksi. Yhteistyötä kehitetään myös ennaltaehkäisyosalta.

Hyvän vanhemmuuden vahvistaminen

Perustehtävän kirkastaminen

Vanhempien osallistaminen ja kannustaminen vanhemmuudessa. Ammattilaiset pyrkivät aktiivisesti sitouttamaan vanhempia omaan vastuuseensa.

Vanhempi osana moniammatillisuutta

Avoimella osallistavalla dialogisella toimintakulttuurilla mahdollistetaan vanhemman asiantuntijuus perheen tilanteesta ja otetaan huomioon palvelutarpeen arvioinnissa ja palvelujen järjestämisessä.

Vanhemmille oikean tiedon antaminen ja tiedon äärelle ohjaaminen

Hyvis.fi-portaalin kehittäminen.

Vanhemmat huolehtivat itsestään

Vanhempia rohkaistaan hakemaan itselleen apua mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Aikuisten palveluissa huomioidaan aina asiakkaan perhe ja lasten mahdollisesti tarvitsema tuki tai apu.

Moniammatillisen työn vahvistaminen ja palveluiden jalkautuminen***Sektorirajat ylittävään työskentelyyn kannustaminen***

Asiakaslähtöinen moniammatillisuus on selkeytynyt Lasten - ja nuorten talon toimintamallien kehittämisen myötä. Laadukkaan verkostotyön osaamista lisätään Eksotessa ja kunnissa.

Konsultoinnin selkiyttäminen

Asiantuntijat jakavat asiakkaan luvalla tai verkostokokouksessa oman asiantuntemuksensa muiden kanssa. Kunnioitetaan toisen ammattitaitoa ja neuvotellaan yhdessä oikea palvelumuoto. Sovitaan koordinaatiovastuussa oleva työntekijä.

Tarpeen mukaisia palveluja viedään asiakkaiden lähelle, lasten ja nuorten kasvu- ja kehitysympäristöön

Hoito, kuntoutus ja tuki toteutetaan yhdessä asiakkaan kanssa siellä missä oma toimijuus on vahvaa tai siellä missä sen pitäisi vahvistua.

SUUNNITELMAN TOTEUTTAMISEN SEURANTA

Tämän Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet otetaan osaksi lapsia ja perheitä koskevaa päätöksentekoa Eksotessa ja kunnissa. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehitystä seurataan osana Eksoten ja kuntien hyvinvointi-indikaattoreita hyödyntäen mm. koulu-terveyskyselyä, koulujen hyvinvointiprofiileja ja muita tarvittavia selvityksiä.

LAPSI- JA PERHEKOHTAINEN LASTENSUOJELU

Lastensuojelulaki määrittää lastensuojelun toiminnan perusteet. Lastensuojelun asiakkuus alkaa vasta, jos lastensuojelun tarve todetaan tai perheelle annetaan lastensuojelun palveluja tai tukitoimia. Palveluja ja tukitoimia, joita voi saada ainoastaan lastensuojelun kautta, ovat lastensuojelulain mukainen taloudellinen tuki, tehostettu perhetyö, perhekuntoutus sekä lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle.

Lastensuojelu on aina viimesijainen korvaava erityispalvelu. Lastensuojelupäätöksen teko pohjautuu lapsen ja perheen kokonaistilanteen pohdintaan. Työskentelyssä arvioidaan perheen elämään vaikuttavia olosuhteita ja erilaisia syy-seuraussuhteita, jotka vaikuttava näihin olosuhteisiin. Keskeisiä tarkastelukohtia ovat lapsen tarpeet, lapsen olosuhteet, lapsen oma mielipide, vanhempien olosuhteet sekä kyky vastata lapsen ikätasoisesta hoivasta ja huolenpidosta sekä se minkä laatuista asioista milloinkin on perheen ja lapsen asioissa kyse.¹⁰

Lastensuojelulain perusteella vanhemmilla on aina ensisijainen vastuu lapsen kasvun ja kehityksen turvaamisessa. Jos lapsen hyvinvointi kuitenkin on uhatta vaarantua, on kunnan velvollisuus turvata lapsen turvallinen ja tasapainoinen kasvu ja kehitys. Lastensuojelun sosiaalityön keskiössä on siis lapsen etu, jonka turvaamiseen pyritään mahdollisimman pitkälle yhdessä sopimalla. Lastensuojelun palveluvalikoiman tulee vastata lain vaatimuksia laadullisesti

¹⁰ Rätty, Tapio: Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen, Helsinki 2010.

ja määrällisesti. Palveluiden tulee olla saatavilla myös loma-aikoina ja tarvittaessa ympäri-vuorokautisesti. Kunta ei voi vedota resurssien puutteeseen, jos kuntalaisten palvelut viivästyvät kohtuuttomasti.

Kunnan tai yhteistoiminta-alueen tulee toteuttaa itse lastensuojeluilmoitusten vastaanotto ja arviointi, lastensuojelutarpeen selvitys, lastensuojelun asiakkaiden asiakassuunnitelmien laatiminen (asiakassuunnitelma on kunnalle sitova¹¹), lastensuojelun päätöksenteko ja lastensuojelun valvonta.

Eksojen lastensuojelun vuositilastot ovat liitteenä. Asiaksmäärät lastensuojelussa ovat vähentyneet, kun ehkäiseviä palveluja, kuten perhetyötä ja kotipalvelua, on mahdollista saada ilman lastensuojelun asiakkuutta.

Valviran Kunnallisten lastensuojelupalveluiden valvontaohjelmassa todetaan, että kuntien tulee huolehtia siitä, että terveydenhuollon ja sairaanhoidon tarve ei johda lastensuojelun asiakkuuteen silloin, kun tilanteesta ei ole lastensuojelullista huolta.

LASTENSUOJELUN VALVONTA

Kunnassa lastensuojelun laillisuuden valvonnasta **vastaa sosiaalihuollosta vastaava toimielin** (valvontaa voi toteuttaa yhdessä myös AVIn kanssa). Kunnan on omassa toiminnassa koottavien tietojen ja raporttien perusteella arvioitava palveluiden saatavuutta, laatua sekä lainmukaisuutta.

Laadunhallinnan käsitteeseen sisältyy myös *omavalvonta*. Kehittäminen, johtaminen ja järjestäminen edellyttävät omavalvontaa. Organisaation johto on vastuussa omavalvonnasta. Kuntia suositetaan myös laatimaan itselleen lastensuojelun omavalvonta suunnitelma. Omavalvonta suunnitelmassa kuvataan toimintatavat sekä -periaatteet palvelujen osalta.

Lastensuojelulain asettamat määräajat on asetettu palvelemaan lapsen etua. Lastensuojeluilmoituksen käsittelyssä edellytetään pysymistä lakisääteisessä 3 kuukauden määräajassa. Tämä on osa asiakkaan oikeusturvaa, mutta myös *välttämätöntä lapsen erityisen suojelun varmistamiseksi*¹². Etelä-Karjalassa erityisesti Lappeenrannassa on vaikeuksia pysyä lakisääteisissä aikarajoissa suurten asiakasmäärien paineessa. Asiakaspainetta helpottaisi asiakkaiden ohjautuminen suoraan oikeisiin peruspalveluihin sekä taaksepäin tarkasteltuna asiakkaiden mahdollisuus saada varhaista tukea.

Valvira tarkastelee asiakasmäärien suhdetta sosiaalityöntekijöiden määrään ja sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimusten täyttymiseen. Valvonnalla pyritään myös samanaikaisesti informaatio-ohjaukseen eli tekemään näkyväksi lastensuojelun tilaa.

Valvira pyrkii tarkastusten perusteella muodostamaan parhaat mahdolliset valtakunnalliset valvontaprosessien kuvaukset. Valvonnassa tarkastellaan kuntien lastensuojelutyön *edellytyksiä ja menettelyä*. Usean kunnan samanaikaisella interventiolla pyritään valvonnan puutumiskriteeristön ja seuraamusten yhdenmukaisuuteen.

Ehkäisevän lasten suojelun osalta Valvira ja AVI arvioivat miten kattava ja monipuolinen käsitys yhteistoiminta-alueella on lasten ja nuorten kasvuoloista, sosiaalisista ongelmista ja palvelutarpeesta. Lisäksi arvioidaan ehkäisevien palveluiden tukea lapselle ja perheelle, sekä

¹¹ Tämä tarkoittaa sitä, että ne palvelut, joita sosiaalityöntekijä arvioi lapsen tarvitsevan pitää pystyä toteuttamaan.

¹² Tämä koskee myös terveydenhuollon aikarajoja: aikarajoilla pyritään turvaamaan lapsen etu.

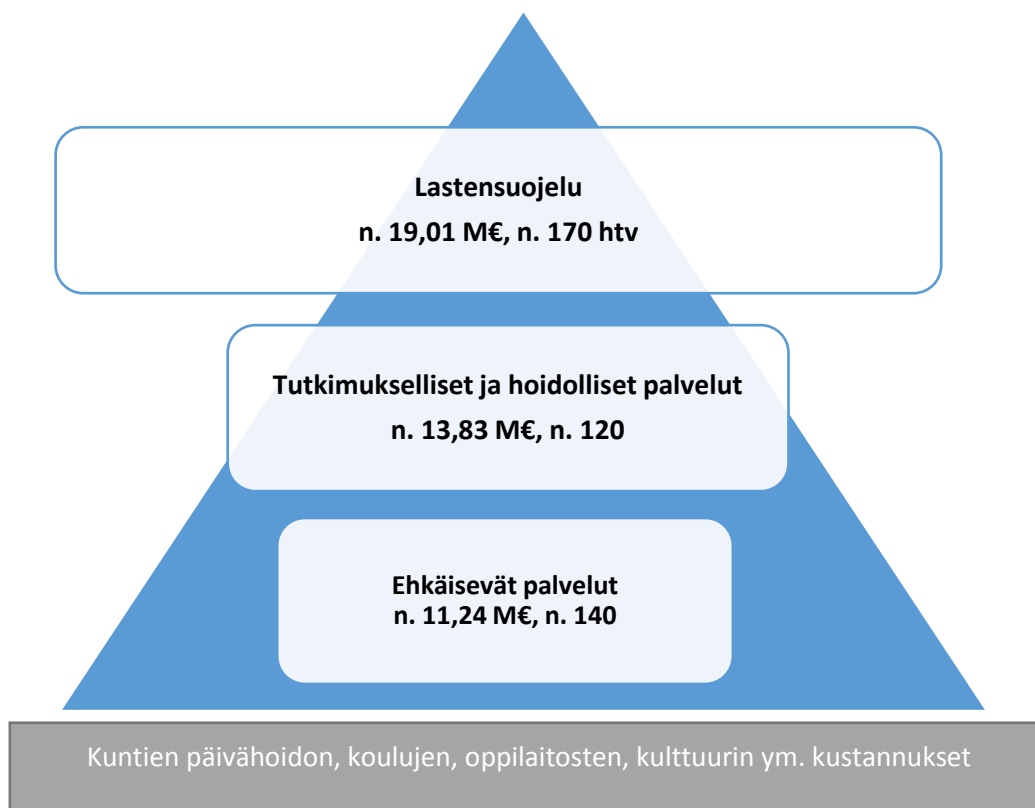
sitä, että toteutuuko ohjaus tarvittaessa erityisen tuen piiriin tavoitellussa kolmessa viikossa. Lisäksi palveluohjauksen osalta kunnan toimintasuunnitelma tarkastetaan.

Lastensuojelun sosiaalityön osalta tarkastus on hyvin yksityiskohtainen ja perustuu lastensuojelulain vaatimuksiin. Lastensuojelun omavalvontasuunnitelmassa otetaan huomioon Valviran esittämät tarkastuskohdat.

Lastensuojelun omavalvontasuunnitelma on liitteenä.

KUSTANNUKSET

2016 Eksoten Perhepalvelujen toimintamenot ja henkilöstö jakautuvat seuraavasti:

LIITE 1

LASTEN- JA NUORTEN EHKÄISEVÄT JA HOIDOLLISET PALVELUT

Kuntien järjestämät palvelut

Päivähoito- ja varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa edistetään lapsen hyvinvointia. Perustarpeiden tyydyttämisen lisäksi lapsen ikäkauden mukaista kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä tuetaan. Vanhemmilla on mahdollisuus valita miten järjestävät päivähoidon: lasta on mahdollista hoitaa kotona, kaupungin järjestämässä hoitopaikassa tai yksityisen hoidon tuella.

Avoin varhaiskasvatus

Leikkikerho on maksuton 3-5-vuotialle tarkoitettu kerho, jossa lapsi voi olla kahtena päivänä viikossa muutaman tunnin kerrallaan. Tavoitteet ovat samat kuin perhe- ja varhaiskasvatuksessa.

Avoin päiväkotitoimi on lapsiperheiden kohtaustapa. Lapset ja vanhemmat ovat siellä yhdessä ja lapsen mukana oleva aikuinen on lapsesta ensisijaisesti vastuussa. Perheillä on mahdollisuus tutustua samassa elämän tilanteessa oleviin perheisiin ja saada kasvatuksellista tukea.

Koulu ja koulutus

Perusopetuslain 2 §:ssä todetaan, että perusopetuksen tavoitteena on tukea kasvua ihmisyyteen ja vastuulliseen aikuisuuteen sekä opettaa lapsille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Esiopetuksen tavoitteena on varhaiskasvatuksen osana parantaa lapsen edellytyksiä oppimiseen. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin itsensä kehittämiseen elämässä.

Kunnat järjestävät esiopetusta, perusopetusta, koululaisten iltapäivätoimintaa sekä osassa järjestetään myös taiteen perusopetusta mm. musiikin, tanssin, sirkustaiteen, teatteritaiteen, kuvataiteen ja käsityön aloilla. Jatkokoulutusmahdollisuuksia on monia: lukiot, Saimaan Ammattiopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Saimaan ammattikorkeakoulu sekä Maasotakoulu.

Nuorten palvelut

Nuorisotyö tukee nuorten tervettä kasvua ja hyvinvointia. Nuorisotilojen ja -kerhojen ylläpitäminen, nuorisotiedotus, sosiaalinen nuorisotyö, nuorisotyö, etsivä ja erityisnuorisotyö sekä pienryhmätoiminta ovat keskeisiä toimintatapoja. Lisäksi nuorisopalvelujen vastuualueeseen kuuluvat tapahtumat, leirit, nuorten kuuleminen sekä erilaiset hankkeet. Nuorisopalvelut tekee yhteistyötä muiden lasten ja nuorten parissa toimivien tahojen kanssa.

Vapaa-aika: kirjastotoimi, kulttuuritoimi (Metku), liikuntapaikat

Kirjastotoimella, kulttuuritoimella sekä liikuntatoimella on kullakin omia perustehtäviään sisältäviä lapsille ja nuorille räätälöityjä toimintoja. Erityispiirteenä Eksoten alueella toimii Lastenkulttuurikeskus Metku, joka tuo kulttuuria lasten elinpiiriin. Metku edistää lasten ja nuorten osallisuutta sekä yhteisöllisyyttä. Vapaa-aikaan liittyvät toiminnot lisäävät lapsen ja nuoren kokemusta siitä, että hän kuuluu johonkin yhteisöön tai vertaisryhmään.

Eksoten järjestämät sosiaali- ja terveysterveystarvikkeet

Neuvolat

Lastenneuvola seuraa lapsen kasvua ja kehitystä, sekä ohjaa tarvittaessa jatkotutkimuksiin. Neuvoloissa arvioidaan ja tuetaan koko perheen hyvinvointia jo varhaisissa huolissa esimerkiksi neuvolan perhetyöllä tai lisäkäynneillä. Lapsi siirtyy esikouluiässä kouluterveydenhuollon asiakkaaksi. Neuvolapalvelut ovat maksuttomia. Lisäksi tarjolla on perhesuunnitteluneuvolan palvelut, äitiysneuvolapalvelut odottaville perheille sekä vammaispalveluiden ja neuvolan yhteinen lapsiperheiden neuvontapiste.

Suunterveys

Lasten ja nuorten suun terveystarkastukset sekä ehkäisevä suun terveydenhuoltoon kuuluvat tarkastukset ja tutkimukset, sairauksien hoito ja neuvonta.

Oppilashuolto

Oppilashuolto muodostuu kunnassa olevien koulujen toimijoiden lisäksi Eksoten järjestämistä oppilashuollon palveluista: kouluterveydenhuollosta sekä psykososiaalisesta oppilashuoltotyöstä. Oppilashuollon painopisteinä ovat psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Kouluterveydenhuollosta vastaavat kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Psykososiaalinen hyvinvointi on koulukuraattorien ja -psykologien toiminta-alue. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyönä myös muiden koululla toimivien aikuisten kanssa. Oppilashuollon painopiste on nimenomaan koulumaailmassa, jolloin painopiste on ennaltaehkäisevässä työskentelyssä. Kun on kyse lapsen sairaudesta, hoito tapahtuu pääsääntöisesti terveyskeskuksessa.

Opiskeluterveys

Myös opiskeluterveydenhuollon painopiste on sekä yksilöön että yhteisöön kohdistuvassa ennaltaehkäisevässä työssä. Opiskeluterveydenhuollossa tehdään terveystarkastuksia ja järjestetään mielenterveyspalveluita, päihdeneuvontaa ja -hoitoa, seksuaaliterveysneuvontaa ja -hoitoa, tarpeen mukaista terveysneuvontaa sekä sairaanhoitoa.

Ehkäisevä sosiaalityö

Ehkäisevän sosiaalityön palveluina voidaan järjestää perhetyötä, kotipalvelua tai ehkäisevää taloudellista tukea. Lisäksi on mahdollista hakea lapselle tai perheelle tukiperhettä tai -henkilöä.

Lastenvalvojat

Lastenvalvoja vahvistaa avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyyden. Lastenvalvojien avulla tehdään myös huoltajuus-, tapaamis- ja elatussopimuksia sekä järjestetään lasten ja vanhempien välisiä tuettuja ja valvottuja tapaamisia. Lastenvalvojat toimivat Lasten ja nuorten talosta käsin. Tapaamispaikka Myllytupa mahdollistaa lapsen ja vanhemman turvallisen tapaamisen.

Perheasian sovittelu

Lappeenrannassa perheasian sovittelua toteuttaa seurakunnan perheneuvonta ja Imatralla perheasiain neuvottelukeskus. Perheasiain sovittelu tarjoaa keskusteluapua perheen ja parisuhteen pulmissa tai kriisitilanteissa.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Akuutti kotipalvelu on tarkoitettu sellaiseen äkilliseen ja ennakoimattomaan tilanteeseen, johon perhe ei ole varautunut. Perheen tarve kotipalveluun arvioidaan asiakkaan yhteydenoton perusteella. Tilapäistä ja pitkäkestoista kotipalvelua voi saada hakemuksen perusteella. Kotipalvelua voidaan myöntää esimerkiksi lapsen tai vanhemman sairauden perusteella, jaksamisen tukemiseksi, rutiinien vahvistamiseksi ja löytämiseksi, perheen muuttuneen elämäntilanteen vuoksi tai jonkin äkillisen kriisin perusteella.

Vintiö-toiminta, nuorten oikeusedustus ja sovittelutoiminta

Vintiö-toiminta on lastensuojelun, koulukuraattorin sekä poliisin yhteistyötä, jolla estetään alle 15-vuotiaiden uusintarikollisuutta. Varhaisella puuttumisella ja keskustelulla lapsen tai nuoren perheen kanssa selvitetään myös perheen mahdollinen muun tuen tarve.

Alle 18-vuotialla nuorilla on mahdollisuus nuorten oikeusedukseen. Nuorten oikeusedustusta Eksoten alueella hoitaa kaksi henkilöä, toimipaikkoina Lappeenranta ja Imatra. Sovittelutoimintaa Eksoten alueella hoitaa Kaakkois-Suomen sovittelutoimisto.

Kasvatus- ja perheneuvonta sekä kasvuun ja kehitykseen liittyvät tutkimukset ja kuntoutus

Lasten ja nuorten taloista saa monipuolista tukea arjen huoliin: mm. keskusteluapua, kasvatus- ja perheneuvontaa, lapsen ja nuorten kasvuun ja kehitykseen liittyviä tutkimuksia ja kuntoutusta.

Taloihin on koottu alle 18-vuotiaiden psykososiaaliset avopalvelut. Toimijat jalkautuvat kasvu- ja kehitysympäristöihin tarpeen mukaan.

Lasten ja nuorten talojen matalan kynnyksen vastaanotoille voi perhe tai nuori tulla ilman ajanvarausta virka-aikaan missä tahansa huoleessa. Jos tuen tai tutkimuksen tarve todetaan peruspalveluissa, perhe tai nuori voi ammattilaisen kanssa täyttää esitietolomakkeen Lasten ja nuorten taloihin, joissa moniammatillisessa työryhmässä räätälöidään jatkosuunnitelma. Perheelle ja lähettävälle taholle ehdotetaan yleensä 1-2 viikon kuluessa miten asiassa edetään. Tarvittaessa toimitaan myös nopeammin ja voidaan koota esimerkiksi verkostokokous miettimään tutkimusvaiheessa järjestettävää tukea.

Vammaispalvelut

Vammaispalvelut toimivat osana perhe- ja sosiaalipalveluita. Lapsilla ja nuorilla on vaikeavammaisuuden perusteella samat oikeudet vammaispalvelulain perusteella myönnettäviin palveluihin ja tukitoimiin kuin aikuisilla. Neuvolassa toimii lapsiperheiden neuvontapiste, jonka työntekijä toimii myös vammaisten lasten palveluohjaajana.

Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut ja lapsi aikuisten palveluissa

Päihdepalvelulain 1 § asettaa päihdepalveluiden tavoitteeksi vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteidenkäyttäjän sekä hänen läheistensä turvallisuutta ja toimintakykyä.

Mielenterveys- ja päihdepalveluita järjestetään avopalveluna ja laitoshoidona sekä päivystysluonteisesti ilman lähetettä. Terveysasemilla tehdään mielenterveys- ja päihdetyötä. Päihdeongelmaisilla on mahdollisuus katkaisuhoidon, neulojen vaihtoon sekä tilapäismajoitukseen. Mielenterveyskuntoutujat voivat osallistua päivä- ja työtoimintaan sekä toiminnallisiin ryhmiin. Päihde- ja mielenterveyspalvelut tekevät työtä myös kotiin.

Vanhemman hyvinvointi vaikuttaa lapsen hyvinvointiin. Aikuisten päihdekäytön ja mielenterveyden ongelmat luovat haasteen hyvälle vanhemmuudelle. Varhaisen avun hakeminen on

tärkeää. Kun lapsen vanhempi tulee sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden asiakkaaksi, työntekijän on arvioitava lapsen mahdollista tuen ja hoidon tarvetta (Lastensuojelulaki 10 §). Vanhemman työntekijä on yhteydessä lastensuojeluun, mikäli lapsen tilanne sitä vaatii tai hän kaipaakaan konsultaatiota asiassa. Lastensuojelulaki edellyttää yhteydenottoa aina, jos joku on saanut työnsä puolesta tietää lapsesta, jonka terve ja turvallinen kasvu ja kehitys voivat olla vaarassa (Lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus, lastensuojelulaki 25 §).

Lastensuojelun sosiaalityö: lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Lastensuojelun sosiaalityö perustuu lastensuojelulakiin, ja työskentelyn tavoitteena on auttaa lasta- ja perhettä. Lastensuojeluasian tultua vireille tehdään lastensuojelutarpeen selvitys kolmen kuukauden kuluessa, jonka aikana työntekijät ja perhe miettivät yhdessä perheen tarvitsemaan apua. Auttamisen keinoja voivat olla muun muassa taloudellinen tuki, lasten ja nuorten harrastusten tukeminen, tukihenkilö- tai perhetoiminta, perhetyö, lastensuojelun sosiaalityö sekä äärimmäisessä tilanteessa lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle. Lasten- ja nuorten päihdekuntoutus toteutuu lastensuojelun kautta.

Lastensuojelun tukitoimilla edistetään lapsen tai nuoren kasvua ja kehitystä sekä autetaan lapsen tai nuoren huollosta vastaavia henkilöitä kasvatustehtävässä. Joskus perheen tilanteen takia lapsen ei ole mahdollista asua kotona. Etenkin pienet lapset pyritään sijoittamaan ensisijaisesti perheeseen. Eksoten omat lastensuojelulaitokset sijaitsevat Lappeenrannan ja Imatran alueella.

Lasten mielenterveyspalvelut

Lastenpsykiatrialla hoidetaan lapsia moniammatillisen työryhmän voimin. Asiakkaaksi tullaan peruspalvelujen lähetteen kautta silloin, kun lastenpsykiatrisille tutkimuksille ja mahdolliselle hoidolle on tarvetta. Lastenpsykiatrian tiimi työskentelee perhelähtöisesti ja tekee yhteistyötä tarvittaessa myös muiden lapselle tärkeiden tahojen kanssa. Kasvu- ja kehitysympäristössä tehtävällä työllä tuetaan lapsen normaalia ikäkauden ja kehitystason mukaista elämää. Tarvittaessa tehdään moniammatillista yhteistyötä. Keskiössä on perheen vuorovaikutussuhteiden työstäminen sekä lapsen tunne-elämän ja käyttäytymisen säätely.

Varhaisen vuorovaikutuksen yksikkö työskentelee alle 2-vuotiaiden lasten perheiden kanssa sekä vauvaa odottavien perheiden kanssa. Toiminnan keskiössä on lapsen ja vanhemman välinen varhainen vuorovaikutus. Asiakkaaksi tullaan sosiaalipalvelujen, neuvolan tai erikoissairaanhoidon muista yksiköistä.

Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut

Nuorisopsykiatria tutkii ja hoitaa 13–18-vuotiaita nuoria. Poliklinikalle hakeudutaan pääsääntöisesti lähetteellä. Tavallisia hakeutumisen syitä voivat olla esimerkiksi ahdistuneisuus, masentuneisuus, univaikeudet, erilaiset pelkotilat, syömishäiriöt, itsetuhoisuus, ihmissuhdevaikeudet, elämänhallinnan vaikeudet ja psykoottiset tilat. Myös nuoren vanhemmille tarjotaan tuki- ja ohjauskäyntejä. Nuorisopsykiatrian liikkuva työ vie palvelut nuoren elinympäristöön, esimerkiksi kotiin tai kouluun. Osastotoimintaa käytetään tarvittaessa avohoidon tukena.

Nuorille on tarjolla myös nuorten kuntouttava päiväyksikkö, jossa kuntouttava työ tapahtuu usein ryhmässä ja on luonteeltaan toiminnallista.

MUUT

Hanketyö

Lasten ja nuorten palveluita kehitettiin vuosina 2012 - 2015 Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa Kaste-ohjelmassa. Eksote oli mukana Lapsen ääni ja Mielen avain kehittämisohjelmissa, joissa vahvistettiin peruspalveluja.

Maakunnassa on käynnissä useita joko kuntien tai Eksoten vastuulla olevia hankkeita lasten ja nuorten palveluiden kehittämiseksi. Yksi hallituksen kärkihankkeista on Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). Etelä-Karjalassa valmistellaan lape-muutosohjelmaan kuntien, järjestöjen ja Eksoten yhteistä hanketta.

MARAK – Moniammatillinen riskinarvioinnin menetelmä

Hankkeen tavoitteena on auttaa parisuhde ja perheväkivallanuhreja. Marak-menetelmää käyttävät poliisi, lastensuojelu, kriisikeskus, turvakoti, päihdepalvelut ja mielenterveyspalvelut sen mukaan kuka kohtaa väkivallan uhrin ensin. Uhrille laaditaan turvasuunnitelma ja hän saa tukihenkilön prosessiin. Tarkoituksena on taata uhrin ja lasten turvallisuus.

Vertaistukiryhmä murrosikäinen nuori. Haaste vanhemmuudelle.

Saimaan kriisikeskus ja Eksote järjestävät vertaistukiryhmää murrosikäisten nuorten vanhemmille. Tavoitteena on tukea vanhemmuutta ja antaa uusia näkökulmia vanhemmuuteen. Kulakin kokoontumiskerralla keskustellaan eri teemasta.

Nuorten paja

Nuorten Paja tarjoaa 16-29-vuotiaille ilman opiskelu- ja työpaikkaa oleville nuorille työpajatoimintaa. Pajatoiminta antaa mahdollisuuden työelämän ja arjen taitojen harjoitteluun sekä oman tulevaisuuden suunnitteluun. Pajajakson aikana nuoren tukena ovat pajan ohjaajat yhteistyössä muiden nuoren kanssa työskentelevien tahojen kanssa.

Seurakunnat

Seurakunnat tekevät laajasti ennalta ehkäisevää työtä sekä avointa varhaiskasvatusta. Eka vauva- sekä Taaperokerhossa tuetaan varhaista vuorovaikutusta. Lisäksi seurakunnilla on päiväkerhoja, perhekerhoja sekä pyhäkoulutyötä. Koululaisten iltapäiväkerhoissa on toimintaa 1.-2. luokkalaisille. Lisäksi 6-9 -vuotiaille lapsille on kesäkerhoja.

Seurakuntien varhaisnuorisotyö sekä nuorisotyö ovat osana koulutyötä läpi peruskoulun. Eri-tyisnuorisotyö painottuu yläkouluikäisten erityisryhmien sekä pienryhmien kanssa työskenteelyyn. Seurakunta työskentelee myös koulupudokkaiden ja peruskoulun jälkeistä erityistukea tarvitsevien kanssa. Rippikoulut sekä seurakuntien nuorisotyö tavoittavat paljon nuoria.

Etsivä nuorisotyö paneutuu erityisesti sellaisten nuorten elämään, jotka elävät jollain tavalla haavoittavissa oloissa.

Etelä-Karjalan perhetyön kehittämisyhdistys

Etelä-Karjalan perhetyönkehittämisyhdistys on Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistys. Yhdistys on toteuttanut alueella lyhytkestoista perhetyötä, ehkäisevää perhetyötä sekä Alvariperhetyötä. Hyviä kokemuksia on myös lasten ja vanhempien päiväryhmä Pirpanasta.

Yhdistys vetää Eväitä eron jälkeiseen vanhemmuuteen -hanketta. Hankkeessa tuetaan lapsiperheitä vanhempien eron jälkeen. Erotilanteessa tehdään lapsen tarpeet näkyviksi ja tuetaan erovanhemmuutta. Yhdistyksellä on lasten ja miesten omat vertaistukiryhmät. Hankkeessa työskentelee psykologi ja neljä ohjaajaa. Toiminta on asiakkaille maksutonta. Lisäksi

yhdistys tekee alueella Jussi-työtä väkivaltaisesti käyttäytyneiden miesten kanssa auttamalla löytämään keinoja vihanhallintaan.

LIITE 2

THL:N 87-KOHORTIN KESKEISET TULOKSET

Alla olevassa kappaleessa esitellään tiivistetysti keskeisiä tuloksia Terveiden- ja hyvinvoinnin laitoksen raportista, joka käsittelee Lasten ja nuorten hyvinvointia Kansallisen syntymäkohortin 1987 – tutkimusaineiston valossa. Raportti on kiinnostava, sillä se on Suomessa ainut laatuinen pitkittäistutkimus kokonaisen ikäpolven kasvusta sikiöajalta nuoreksi aikuiseksi (koskien 60 000 vuonna 1987 syntynyttä lasta). Raportissa on mukana laajasti myös kohortin lasten vanhempien tietoja.

Lapsuudessa luodaan perusta myöhemmälle hyvinvoinnille. Suurin syrjäytymisvaara uhkaa niitä, joilla on lähtökohtaisesti heikommat edellytykset kiinnittyä yhteiskuntaan kuin muilla. Raportin perusteella kouluttamattomuus, mielenterveys- ja toimeentulo-ongelmat vaikuttavat kasautuvan samoille ihmisille. Vanhempien tämän kaltaiset ongelmat vaikuttavat merkittävästi lasten myöhempään hyvinvointiin ja samojen ongelmien kehittymiseen.

THL:n selvitys vuoden 1987-ikäkohortista osoittaa, että 1990-luvun laman päätökset heijastuvat tämän päivän aikuisten elämään. Laman aikana karsittiin voimakkaasti ehkäisevistä palveluista, eikä palveluita vielääkään ole saatu lamaa edeltäneelle tasolle. Leikkauksen kohteina olivat koululaisten terveystarkastukset, neuvoloiden perhevalmennukset, lapsiperheiden kotipalvelu sekä päiväkotien ja koulujen henkilöstöresurssi. Kyse on siis pienistä säästöistä suurilla kustannuksilla. Korjaavien palveluiden kustannukset kasvavat nyt jatkuvasti. On tosiasia, että lasten hyvinvointi pohjautuu pitkälle perheeseen jossa he kasvavat, mutta myös niillä areenoilla, joilla lapset ja nuoret liikkuvat yksin, on suurta merkitystä hyvinvoinnin kannalta. Lapset viettävät ison osan elämästään palveluissa (kouluissa ja päivähoidossa), jolloin keskeistä on näiden palveluiden laadukkuus.

Vuonna 1987 syntyneiden ikäluokasta (60 067) pojista 20,8 % ja tytöistä 16,1 % (yhteensä noin 11 000 henkilöä) ei ole vuoteen 2008 mennessä suorittanut peruskoulun jälkeistä jatkotutkintoa. Kouluttamattomista tytöistä 47,6 % ja pojista 35,2 % on käyttänyt psyykelääkkeitä tai saanut psykiatrasta erikoissairaanhoidtoa. Kouluttamattomista pojista kolmasosa ja tytöistä kymmenys oli myös tuomittu rikoksesta. Tavallisesti syyllistyttiin liikenne rikoksiin, omaisuusrikoksiin sekä henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin. Korkeakoulussa tai lukiossa opiskelleilla vastaavat luvut olivat pojilla 4,1 % ja tytöillä 0,9 %. Vuoteen 2008 Psykiatrasta hoitoa koko ikäluokasta on saanut pojista 16,5 % ja tytöistä 23,9 %. Kaikkiaan joka kymmenes ikäluokan nuori on käyttänyt seuranta-aikana masennuslääkettä. Kouluttamattomista yli puolet oli seuranta-aikana nostonut toimeentulotukea kun korkeakoulussa tai lukiossa opiskelleille vastaava luku oli 10 %. Klamydiatartunta on rekisteröity ikäluokkaan kuuluvista 6,2 %:lle. Raskauden keskeytykseen oli ikäluokan tytöistä päätyntä 2 491 (8,6 %), joista alaikäisinä 1 001 tyttöä. Seksuaaliterveys on myös selvästi yhteydessä koulutukseen: kouluttamattomille tytöille tilastotiin 15,8 %:lle klamydiatartunta (koulutetuille 5,5 %), raskauden keskeytys 20,7 (koulutetuille 3,9 %) ja teinisyntytyys 16 % (koulutetuille 0,7).

87-ikäluokasta niillä nuorilla aikuisilla, joiden vanhemmilla ei ollut perusasteen jälkeistä koulutusta oli myös 38,1 % ilman jatkokoulutusta. Kouluttamattomien vanhempien lapset myös tarvitsivat enemmän psykiatrisen sairanhoidon palveluita. Koulutettujen vanhempien lapset olivat joutuneet harvemmin ongelmiin lain kanssa ja heillä oli harvemmin tarvetta toimeentulotuelle. Korkeasti koulutettujen vanhempien lapsista kolmella neljästä oli itsellään myös korkeakoulutus. Niiden 1987 syntyneiden henkilöiden, jotka olivat nostaneet toimeentulotukea, vanhemmista oli myös 70 % nostonut toimeentulotukea jossain vaiheessa. Psykiatrisen diagnoosin saaneiden nuorten vanhemmista 55,3 % oli saanut jossain vaiheessa toimeentulotukea. Toimeentulotukea tarvitsevien vanhempien lapsista 43,2 % oli tarvinnut itse toi-

meentulotukea. Vanhemman asiakkuus toimeentulotuessa ts. perheen taloudelliset vaikeuden indikoivat voimakasta uhkaa lapsen tai nuoren hyvinvoinnille. Vanhempien mielenterveyden ongelmat sekä fyysinen sairastavuus lisäävät lasten riskiä mielenterveydenongelmiin ja muihin hyvinvoinnin ongelmiin.

Raportissa todetaan, että ilman toiseen asteen koulutusta kiinnittyminen yhteiskuntaan on voi olla vaikeaa. 87-kohortin tuloksissa todetaan, että lasten hyvinvointiin on panostettava varhain, sillä lapsuuden hyvinvoinnilla on suora yhteys myöhempään hyvinvointiin. Lapsuuden hyvinvointi ja myönteiset kokemukset vahvistavat lapsen itseluottamusta mikä helpottaa lapsen pärjäämistä koulumaailman haasteissa. Onnistumisen elämykset ja pärjäämisen kokemus ovat keskeisiä tekijöitä oppimismotivaation syntymisessä ja jatko-opintoihin hakemisessa ja niissä pärjäämisessä.

Valtaosa nuorista aikuista *voi hyvin*, mutta kohortin perusteella voi todeta, että *hyvinvointi eriytyy*. Kohortin perusteella voi todeta, että hyvinvoinnin ongelmat koskevat merkittävää joukkoa lapsia ja nuoria. Ongelmat periytyvät sukupolvelta toiselle. Tutkimuksen mukaan elinympäristön ongelmien vaikutukset ovat sitä suurempia mitä nuoremmassa iässä lapsi ja perhe niitä kohtaa. Lasten ja nuorten hyvinvointi eriytyy vanhempien sosioekonomisen ja taloudellisen tilanteen perusteella. Myös alueellista eriytymistä on. Heikolla taloudellisella tilanteella on tutkittu olevan vaikutusta jopa lapsen kognitiiviseen kehitykseen.

Koulutuksen puute eli koulu-uran katkeaminen altistaa monenlaiselle huono-osaisuudelle. Päihteidenkäyttö ja muunlainen riskikäyttäytyminen liittyvät nimenomaan niihin lapsiin ja nuoriin, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä opiskelupaikkaa. Ammattikoululaiset kertovat kouluterveyskyselyssä tupakoivansa useammin kuin lukiolaiset. Työttömyys ja kouluttamattomuus kulkevat käsi kädessä: 2011 yli 51 000 nuorta aikuista oli sekä kouluttamattomia että työttömiä. Lukumäärä vastaa kokonaista ikäluokkaa. Kouluttamattomuus on myös yhteydessä pitkittyneeseen työttömyyteen mikä vaikeuttaa työelämään palaamista.

87-kohortin tarkoituksena on osoittaa, että kehityksellä on olemassa tiettyjä suuntia. Kehitykseen vaikuttaminen tapahtuu perheiden ongelmiin ajoissa puuttumalla. Tulevaisuus luodaan lapsen arjessa. Vaikka usein lasten- ja nuorten hyvinvointia tarkastellaan kustannussäästöinä tulevaisuuden osalta, on kuitenkin todettava että hyvä lapsuus ja nuoruus ovat itseisarvoja sinällään. Kuten aiemmin todettiin, on tietenkin totta, että valtaosa haastavissa oloissa kasvaneista pärjää elämässä aivan hyvin.

Lasten ja nuorten oppimisvaikeuksien, käytösongelmien ja muiden vaikeuksien takana voi olla neurologisia pulmia, jotka lääkäri ratkaisee. Muut hyvinvointiin liittyvät seikat ovatkin sitten muiden kontolla. Perhe, sosiaaliset suhteet, harrastukset ja koulunkäynti ovat sellaisia seikkoja joihin voi vaikuttaa muutenkin. Näitä tukemalla voidaan ongelmien ilmaantumista estää. Nobelisti Heckmanin mukaan lapsuuteen sijoitetut eurot tuottavat huomattavasti aikuisuudessa. Ongelmiin puututtaessa olisi tärkeää vahvistaa hyvinvointia ja pärjäämistä eli toisin sanoa panostaa ongelmien ehkäisyyn ja niihin nopeasti puuttumiseen.

Erilaiset suojaavat tekijät voivat turvata lapsen kasvua, ja ne ovat toki yksilöllisiä, mutta tyypillisesti suojaavia tekijöitä ovat myönteiset ihmissuhteet sekä onnistumisen kokemukset. Onnistumisen areenat ovat koulussa ja harrastuksissa, tärkeimmät ihmissuhteet kotona. Lapsen tai nuoren syrjäytymistä on helpompi ehkäistä kuin korjata. Syrjäytymiskiirteen katkaisua edellyttää suurempia satsauksia yhteiskunnalta kuin sen alkamisen estäminen. Koulutuspolun jatkuminen ja nuorisotakuu nähdään keskeisinä toimenpiteinä tämän kehityksen estämisessä. Kouluttautumisen pitäisi helpottaa työllisyyttä.

Lähde: Paananen, Reija; Ristikari, Tiina; Merikukka, Marko; Rämö, Antti & Gissler, Mika: Lasten ja nuorten hyvinvointi Kansallisen syntymäkohortti 1987 –tutkimusaineiston valossa. THL, Raportti 52/2012 Helsinki 2012

LIITE 3

EKSOTEN LASTENSUOJELUN OMAVALVONTASUUNNITELMA 2016

Eksoten lastensuojelun omavalvontasuunnitelma perustuu suoraan Valviran Kunnallisten lastensuojelupalveluiden valtakunnalliseen valvontaohjelmaan. Lastensuojelun omavalvonnan suorittaa lastensuojelun johtoryhmä. Valvonnan yhteydessä todetaan kehittämiskohteet sekä tehdään toimintasuunnitelma ja nimetään vastuuhenkilöt. Toimenpiteet arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Valviran tarkastuksen osalta toimitaan samoin.

Omavalvontasuunnitelman valvonta tapahtuu siis esimiesten käymän keskustelun perusteella. Keskustelu tarjoaa myös hyvän väylän tehdä tunnetuksi kunkin yksikön omia hyviä käytäntöjä sekä kehittämisen kohteita. Omavalvontasuunnitelmaan liittyvästä keskustelusta katsotaan olevan hyöty monipuolisesti siihen osallistuville osapuolille, sillä paikalla on kaikkien yhteistoiminta-alueen kuntien edustajat sekä edustajat lastensuojelulaitoksista, jotka voivat tuoda omaa näkökulmaansa keskusteluun.

Lastensuojelun omavalvontasuunnitelman valvontakohdat perustuvat lastensuojelulakiin. Lisäksi on huomioitu sosiaalihuoltolain 48 ja 49 §:ien mukainen ilmoitusvelvollisuus. Henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta on tiedotettu työpaikkakokouksessa 3.12.2015.

Lapsi- ja perhekohtaisella lastensuojelulla pyritään turvaamaan lapsen turvallinen ja virikkeellinen kasvu ja kehitys. Lastensuojelussa tarkastellaan aina kokonaisvaltaisesti lapsen ja perheen tilannetta. Ensisijaisena tavoitteena on aina viedä palvelut lapsen ja perheen kotiin ja kehitysympäristöön. Lastensuojelun asiakkailla on oikeus sosiaalihuoltolain tarkoittamiin lapsiperheiden palveluihin. Niiden lisäksi lastensuojelun avohuollon tukitoimia ovat:

- taloudellinen tuki perheelle
- lasten ja nuorten harrastusten sekä lomatoiminnan tukeminen
- tehostettu perhetyö
- jälkihuoltoon nuoren opiskelun ja ammatinvalinnan sekä asumisen tukeminen

Lastensuojelulaitokset: Lastensuojelulaitokset laativat kukin itse oman omavalvontasuunnitelman.

- Tarulantuvan perhetukikeskus
- Kivisalmen lapsi- ja nuorisokoti
- Mansikkarinteen lasten ja nuorten koti
- Myllymäen nuorten asunnot
- Nuorisoryhmäkoti

Myös lastensuojelulaitokset työskentelevät vanhempien kanssa.

Lastensuojelun omavalvontasuunnitelma

Tässä taulukossa on eritelty samoin kuin Valviran tarkastuslomakkeessa kohdat joita tarkastellaan. Tätä samaa lomaketta käytetään valvonnassa vastaisuudessa. Omavalvontasuunnitelma on julkinen.

Lastensuojelusuunnitelman päivityksen yhteydessä voidaan esittää yhteenvetoja omavalvonnan tuloksista.

Lastensuojelun palvelutoiminnan periaatteet/tavoitteet /arvot	VALVONNAN KOHTEET	TILANNE Eksoten arvot - Yhdessä asiakkaan kanssa - Mutkaton vuorovaikutus - Halu ottaa vastuuta - Rohkeus uudistua ohjaavat lastensuojelun toimintaa. Toimintayksiköt ovat tehneet omat arvotaulunsa.
Palvelujen järjestämistavat		1.1.2016 kaikki Etelä-Karjalan kunnat ovat Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin täysjäseniä. Lastensuojelun palvelut on järjestetty sekä keskitetysti: sijaishuolto että alueellisesti: avohuolto, mutta palvelut tuotetaan lähipalveluna. Maakunnassa on kaksi lasten ja nuorten talon kokonaisuutta Lappeenrannassa ja Imatralla.
Lastensuojelun sosiaalityön organisointi		Lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijät vastaavat lastensuojelulain tarkoittamasta lastensuojelutarpeen arvioinnista ja avohuollon sosiaalityöstä. Sijaishuollon sosiaalityöntekijöillä on vastuu lapsen sijaishuollon aikaisesta sosiaalityöstä. Ohjaajat osallistuvat lastensuojelun sosiaalityöhön erikseen sovitun työnjaon mukaisesti.
Tieto lasten ja nuorten kasvuoloista	Ajantasainen, monipuolinen, myös lasten ja nuorten näkemys.	Lastensuojelu saa tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista lasten ja nuortentalon toimintamallin sekä muiden yhteistyökumppaneiden kautta. Laajennettu kouluterveyskysely toteutetaan Eksotessa pilotina ja tiedot siitä ovat käytettävissä syksyllä 2016.
Ohjaus tuen ja erityisen tuen piiriin peruspalveluissa	Toimintamalli palveluihin ohjaamisessa. Alle 3 viikon odotusaika tuen tarpeen arviointiin.	Lasten ja nuorten talojen toimintamallin mukaan lapset, nuoret ja perheet saavat yhteyden palveluihin sekä ohjausta ja neuvontaa

		puhelimitse, sähköisesti tai kävelemällä sisään. Tavoite ensimmäisen käynnin toteutumiselle on 7 päivää. Tavoite ei toteudu täysin, mutta suurimassa osassa kuitenkin alle kahdessa viikossa. Akuuteissa tilanteissa palvelutarpeen arvioon pääsee heti. Prosessikuvaus lastensuojeluilmoituksena tulleen asian siirtymisestä sosiaalihuoltolain mukaiseen järjestelmään ja järjestelmästä on tehty.
Viranomaisten yhteistyö	Lastensuojelun konsultaatioapu muulle sosiaali-, terveys- ja opetustoimen henkilöstölle. Toimintamalli lastensuojelun ja aikuisten palvelujen yhteistyöstä (ml. lasten tilanteen huomioiminen aikuisten palveluissa). 10 § Lapsen huomioon ottaminen aikuisille suunnatuissa palveluissa. Lapsen hoidon ja tuen tarve on selvítettävä ja lapselle on turvattava riittävä hoito ja tuki, kun lapsen vanhempi, huoltaja tai muu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaava henkilö: 1) saa päihdehuolto- tai mielenterveyspalveluja tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana hänen kykynsä täysipainoisesti huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen; 2) on tutkintavankeudessa; tai 3) on suorittamassa vankeusrangastustaan. (12.2.2010/88) Terveys- ja sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten on tarvittaessa järjes-	Lastensuojelun virka-aikaista konsultaatiota antavat lastensuojelun virka-aikainen päivystäjä sekä palveluesimies ja tiimivastaavat Lappeenrannassa ja Imatralla. Poliisi-asioissa lastensuojelun osalta konsultoi poliisilaitoksen sosiaaliohjaaja. Yksittäisen lapsen- ja perheen tilanteesta voidaan käydä viranomaisten kesken keskustelua perheen luvalla, jolloin se taho, joka keskustelua toivoo, pyytää perheen suostumuksen. Myös lastensuojelun työntekijät aina ensisijaisesti pyytävät perheen suostumuksen kaikelle tiedolle, joita he lapsen asioissa pyytävät. Lastensuojelun työntekijöillä on salassapidon estämättä oikeus saada sellaiset tiedot lasta koskien, jotka tarvitaan lastensuojelussa lapsen edun turvaamiseksi. Lapsien huomioimiseksi aikuisten palveluissa on sovittu yhteistyökäytäntöjä ja tehty toimintamalleja sosiaalityön, mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä terveydenhuollon ja sairaanhoidon järjestämisestä. Toimintamalleja ollaan

	tettava välttämättömät palvelut ras- kaana olevien naisten ja syntyvien lasten erityiseksi suojelemiseksi. 7 § Sosiaalihuollosta vastaavan toimieli- men on välitettävä tietoa lasten ja nuorten kasvuoloista ja sosiaalisista ongelmista sekä annettava asiantun- tija-apua muille viranomaisille sa- moin kuin kunnan asukkaille ja kun- nassa toimiville yhteisöille.	päivittämässä kevään 2016 aikana. Lastensuojelulain mukainen las- tensuojeluilmoitus tehdään tarvit- taessa. Psykykkisesti vaikeasti sai- raiden vanhempien perheiden pal- veluntarpeeseen vastaa perhe- tiimi.
Adoptioneuvonta	Toimintamalli adoptioneuvonnan ja sen jälkeisen tuen antamisessa.	Adoptioneuvonta toteutetaan Ek- soten omana toimintana. Lasten ja nuorten talossa toimii adop- tiotiimi. Adoptiotiimi vastaa palveluproses- sista kokonaisuudessaan siltä osin kuin se ei kuulu muille toimijoille.
Lasten ja nuorten hyvinvointi- suunnitelma (tämä lastensuojelu suunni- telma)	Valtuuston hyväksymä ja päivittämä vähintään 4 vuoden välein. Huomioitu kunnan talousarvi- ossa ja valmisteltu laajassa yhteistyössä. Sisältää tarvittavat tie- dot, myös seurannasta Linkittyy nuoriso- ja/tai lapsipoliitti- seen ohjelmatyöhön ja terveydenhuoltolain mukaiseen hyvinvointikertomukseen. Suunnitelman yhteydessä tehtyyn tarvearviointiin perustuva keskeisin resursointikohde / -kohteet: Suunnitelman laatimisessa mukana olleet hallintokunnat.	Maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivite- tään kevään 2016 aikana.
Lapsen osallisuus ja mielipi- teen selvittäminen	Asiakasasiakirjoissa kirjaukset lapsen mielipiteen selvittämisen tavasta ja sen pääasiallisesta sisällöstä. Työntekijöillä on tieto käytetyistä ja käytettävissä olevista menetel- mistä lapsen mielipiteen selvittämiseksi.	Lapsen mielipide selvitetään aina ja se kirjataan asianmukaisesti. Lapsen osallisuutta ja mielipiteen selvittämistä on edistetty henki- löstöä kouluttamalla. Lapsen osallisuus vahvistetaan las- tensuojelun työntekijän ja lapsen tapaamisilla.

Edunvalvojan määrääminen	Toimintamalli edunvalvonnan tarpeen arviointiin. Asiantuntijalista edunvalvojana käytettävissä olevista henkilöistä.	Edunvalvontatarpeen arvioinnin tekee sosiaalityöntekijä tarvittaessa esimiehen kanssa. Myös SAS-ryhmä voi esittää edunvalvonnan hakemista. Lastensuojelun edunvalvojien yhteystiedot löytyvät Socomin nettisivuilta. Socomissa toimii lastensuojelun edunvalvonnan koordinaattori.
Lastensuojeluilmoitusten ja muiden lastensuojeluasian vireille tulojen käsittelyaika	7 arkipäivän sisällä. Lastensuojeluilmoitusten käsittelyn 7 arkipäivän määräajan toteutumien % viimeksi kuluneiden kolmen kuukauden aikana vireille tulleista:	Aikarajojen toteutumista seurataan jatkuvasti. Aikarajat toteutuvat hyvin.
Lastensuojeluilmoitusten ja muiden lastensuojeluasian vireille tulojen sisältö	(ks. Lastensuojeluilmoituksen käsittely ja sisältö)	
Ennakollinen lastensuojeluilmoitus	Toimintamalli ennakollisen lastensuojeluilmoituksen käytöstä ja henkilöstön yhteistyöstä.	Ennakolliset lastensuojeluilmoitukset vastaanottaa lastensuojelun avohuollon tiimi. Lastensuojelu ja aikuissosiaalityö tekevät yhteistyötä ennakollisiin lastensuojeluilmoituksiin liittyen. Päihdeäitien hoitomalli on luotu lastensuojelun, lasten ja nuorten ehkäisevien palvelujen, mielenterveys- ja päihdepalveluiden kanssa. Lähisuhde- ja perheväkivallan, lapsen seksuaalisen riiston ja pahoinpitelyn toimintamalli on käytössä.
Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä	Jokaiselle lapselle on nimetty hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä.	Lapselle nimetään vastuusosiaalityöntekijä, mikäli lastensuojelun asiakkuus alkaa lastensuojelutarpeen selvittämisen jälkeen.
Lastensuojelutarpeen selvityksen käsittelyaika	Viimeistään 3 kk:n kuluessa Lastensuojelutarpeen selvittämisen 3 kk:n määräajan toteutumien % kuluvan vuoden aikana vireille tulleista:	Aikarajojen toteutumista seurataan jatkuvasti. Aikarajat toteutuvat hyvin.
Lastensuojelutarpeen selvityksen kirjallisen yhteenvedon sisältö		Lastensuojelutarpeen selvitykseen kirjataan riittävässä määrin lasten-

		suojeluilmoituksen huolen käsittely ja lapsen ja perheen kokonaistilanne.
Ilmoitus lapselle ja huoltajalle asiakkuuden alkamisesta tai päättymisestä	Viivytystä lastensuojelutarpeen selvityksen valmistumisen jälkeen.	Päätöksen yhteydessä lapselle ja perheelle toimitetaan myös kirjallinen lastensuojelutarpeen selvitys.
Lapsen asiakassuunnitelma	Jokaisella lastensuojelun asiakkaalla on vähintään kerran vuodessa päivitetty asiakassuunnitelma; laadittu yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Kopio toimitettu lapselle ja huoltajalle. Sisältö: ks. Asiakassuunnitelma.	Päätöksen yhteydessä lapselle ja perheelle toimitetaan myös kirjallinen lastensuojelutarpeen selvitys.
Avohuollon palvelujen saatavuus	Palvelutarve on määritelty asiakaslähtöisesti. Asiakas pääsee asiakassuunnitelmassa määritellyn välttämättömän tuen ja palveluiden piiriin viivytystä.	Asiakas ei aina pääse viivytystä tuen piiriin. Lastensuojelulain mukaan lastensuojelun asiakkuuden pitäisi mahdollistaa sen, että lapsi, nuori tai perhe voi saada etusijan jonossa palveluihin, mutta näin ei ole. Lastensuojelun asiakkaat saavat sosiaalihoitolain mukaiset lapsiperheiden palvelut lastensuojelutarpeen arvioinnin perusteella.
Päätökset avohuollon palveluista	Avohuollon palveluista ja tukitoimista on tehty valituskelpoinen päätös.	Valituskelpoiset päätökset tehdään sekä sosiaalihoitolain että lastensuojelulain mukaan annetuista palveluista. Päätös tehdään myös silloin, kun palvelua ei myönnetä.
Sijoitus avohuollon tukitoimena	Huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Sijoituksen edellytykset ja huostaanoton tarve arvioidaan vähintään 3 kk:n välein.	Sijoitus avohuollon tukitoimena perustuu huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen suostumuksella silloin, kun sijoitus on tarpeen 1. lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi; 2. lapsen kuntouttamiseksi; tai 3. lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Kiireellinen avohuollon tuki-toimi		Tehostettua perhetyötä voidaan antaa myös lastensuojelulain 37 b §:n tarkoittaman kiireellisenä avohuollon tukitoimena.
Huostaanoton tarpeen arviointi	Huolellinen (mahdollisuuksien mukaan yhteistyöhön ja asiakassuunnitelmaan perustuva) perehtyminen lapsen tarpeisiin ja kasvuolosuhteisiin. Huolellinen arvio vanhempien kyvystä vastata lapsen kehitykseen tai terveyteen liittyviin tarpeisiin sekä huostaanoton edellytyksiin turvata niitä.	Huostaanoton perusteet perustuvat lastensuojelulakiin. Huostaanoton valmistelussa noudatetaan lastensuojelulakia. Huostaanoton perusteita arvioivat lapsen ja perheen sosiaalityöntekijä(t), lastenhuollon ohjaaja, vastaava sosiaalityöntekijä sekä SAS-ryhmä. Hallinto-oikeuteen menneistä huostaanotoista äärimmäisen harvoin päätetään lastensuojelun esityksen vastaisesti.
Huostaanoton valmistelu	Vähintään kahden lastensuojelun sosiaalityöntekijän valmisteleva. Lapsen huoltoa ja asumista koskevan määräyksen sopivuus on arvioitu. Asiaan osallisia on kuultu ja lapsen oma mielipide on selvitetty.	Huostaanoton perusteita arvioivat ja osaltaan valmistelevat lapsen ja perheen sosiaalityöntekijä(t), lastenhuollon ohjaaja, vastaava sosiaalityöntekijä sekä SAS-ryhmä. Huostaanottoon nähden ensisijainen on huoltoa ja asumista koskeva määräys. Asiaan osallisia kuullaan ja lapsen mielipide selvitetään.
Kiireellinen sijoitus	Lainmukainen päätös	Toteutuu
Sijoituksen järjestäminen	Sijaishuoltopaikan valinta perustuu lapsen etuun ja asiakassuunnitelmaan. Sijaishuoltopaikan valinnassa on huomioitu lapsen ja vanhempien mielipide ja yhteydenpidon mahdollistaminen. Perhehoidon ensisijaisuus ja sukulaissijoituksen mahdollisuus on huomioitu.	Aina pyritään lapsen etuun. Lapsen etu ei aina ole lapsen ja vanhemman mielipiteen mukainen. Perhehoitoa käytetään ensisijaisesti ja lapsen mahdollisuutta sukulaissijoitukseen kartoitetaan ensimmäisen kerran lastensuojelutarpeen selvityksen yhteydessä kun perheen verkostoa tarkastellaan lähemmin.
Sijaishuoltopaikan muutos	Perustuu lapsen etuun ja asiakassuunnitelmaan.	Toteutuu

	Sijaishuoltopaikan valinnassa on huomioitu lapsen ja vanhempien mielipide ja yhteydenpidon mahdollistaminen. Asiaan osallisia on kuultu ja lapsen oma mielipide on selvitetty.	
Sijoitetun lapsen vanhempien tukeminen	Mahdollisuus kriisiluontoiseen tukeen. Vanhemmuuden tukemiseksi on tarvittaessa laadittu erillinen asiakassuunnitelma.	Sijoitetun lapsen kriisissä olevat vanhemmat ohjataan tarvittavien palveluiden piiriin. Vanhemmat saavat halutessaan tukea VoiKukkia-ryhmätoiminnasta. Vanhemmat ovat pitkälle vastuussa oman tuen hankinnasta. Vanhempia ohjataan jo lastensuojelutarpeen selvityksen aikana ja jatkuvasti avohuollon sosiaalityössä avun ja tuen piiriin. Samaa ohjausta jatketaan myös huostaanoton jälkeen. Sijoituspaikka työskentelee myös vanhemman kanssa. Tarulantuvan perhetukikeskus tekee vanhemmuustyöskentelyä suunnitelmallisesti.
Kiireelliset lastensuojelupalvelut	Akuuttiin lastensuojelutarpeeseen vastataan ympärivuorokautisesti.	Toteutuu
Lastensuojelun asiakasrekisteri Rekisteri lastensuojeluilmoituksista Rekisteri kunnan alueelle toisen kunnan toimesta tai yksityisesti sijoitetuista lapsista	Ajantasaisia ja asianmukaiset rekisteriselosteet.	Toteutuu, saatavilla pääkäyttäjiltä
Lastensuojelulain mukaisiin rekistereihin perustuva palvelutarpeen selvittäminen	Rekistereistä ilmenevän palvelutarpeen selvittämiseksi on selkeä käytäntö (esim. vastuuhenkilö).	Toteutuu, saatavilla pääkäyttäjiltä
Kirjaaminen	Kirjaaminen on ohjeistettu ja siihen on resursoitu työaika. Kirjaaminen tapahtuu viimeistään 2 viikon sisällä kirjattavasta tapahtumasta.	Työntekijöillä on oikeus varata aikaa dokumentoimiseen.

Kunnan sosiaalihuollon johtava viranhaltija	Kelpoisuuslain 10 § 1 momentin mukainen kelpoisuus tai eräissä tapauksissa 10 §:n 1 tai 2 momentin taikka 3 §:n mukainen kelpoisuus.	Toteutuu
Lastensuojelutoimenpiteistä päättävä viranhaltija	Kelpoisuuslain 3 §:n mukainen sosiaalityöntekijän kelpoisuus.	Toteutuu
Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä	Kelpoisuuslain 3 §:n mukainen sosiaalityöntekijän kelpoisuus.	Toteutuu suurimmalta osin
Sosiaaliohjaaja	Tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveystieteiden AMK-tutkinto.	Toteutuu
Muu käytännön lastensuojelutyötä tekevä henkilöstö (nimikkeet ja määrä)		
Ehkäisevää lastensuojelutyötä tekevä henkilöstö (nimikkeet ja määrä)		Hallinnollisesti Perhepalveluiden ehkäisevien palveluiden tulosityksissä.
Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittäminen	Vuoden aikana vähintään 3 kk työskennelleiden rikostausta on selvitetty.	Toteutuu
Henkilöstön rekrytoiminen	Kunnassa on toimintamalli kelpoisuusehdot täyttävän henkilöstön rekrytoimiseksi.	Suhtaudutaan myönteisesti opiskelijoihin ja pyritään ottamaan harjoittelijoita. Sellaiset virat, joissa on muodollisesti epäpätevä työntekijä, laitetaan avoimeen hakuun vähintään vuoden välein.
Lastensuojelun asiantuntijaryhmä	Asiantuntijaryhmä on asetettu ja se kokoontuu säännöllisesti ja tarvittaessa. Edustaa monipuolisesti lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta.	Asiantuntijaryhmä kokoontuu säännöllisesti.
Palveluiden laadun ja riittävyyden seuranta, arviointi ja valvonta	Kunnassa on selkeät vastuut ja toimintamallit systemaattisen valvonnan toteuttamisesta.	Tämä suunnitelma sekä henkilökunnan ilmoitusvelvollisuutta koskeva ohjeistus ja toimintamalli.
Lastensuojelun ympärivuorokautisen hoidon ja kasvatuk-	Lapsen sijoitus toteutuu lain mukaisesti ja hän saa tarvittavat palvelut ja tukitoimet.	Sijaishuolto valvoo

sen toimintayksiköiden valvonta kunnan sijoittamien lasten osalta (ml. perhehoito)	Kunnassa on selkeät vastuut ja toimintamallit systemaattisen valvonnan toteuttamisesta.	
Kaikkien lastensuojelun ympärivuorokautisen hoidon ja kasvatuksen toimintayksiköiden valvonta kunnan alueella (ml. perhehoito)	Lapsen sijoitus toteutuu lain mukaisesti ja hän saa tarvittavat palvelut ja tukitoimet. Kunnassa on selkeät vastuut ja toimintamallit systemaattisen seurannan toteuttamisesta.	Palvelupäällikkö ja sijaishuollon palveluesimies
Asiakaspalaute		Eksotella on käytössä asiakaspalautelomake. Palautetta on mahdollista antaa myös sähköisesti.
Muistutukset sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle	Nimetty osoitettaviksi viranhaltijoille tai vastuuhenkilöille, joilla on mahdollisuus toimivaltansa nojalla vaikuttaa tilanteen muuttamiseksi. Toimintamalli menettelytavoista.	Muistutuksen käsittelyohjeet löytyvät intranetistä. Muistutus otetaan käsiteltäväksi johtoryhmässä, johtoryhmästä se viedään kyseiseen työyhteisöön käsiteltäväksi ja kerätään tarvittaessa vastineet. Vastineiden perusteella laaditaan vastaus muistutukseen.

OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA OSANA LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAA – YLEINEN OSA EKSOTEN JA IMATRAN ALUEELLA

Tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan periaatteet

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut järjestetään kokonaisvaltaisesti yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen, esiopetuksen, perusopetuksen sekä toisen asteen oppilaitosten kanssa. Tarpeen mukaan yhteistyötä tehdään myös muiden hallintokuntien ja kolmannen sektorin kanssa.

Yhteistyötä on kuvattu esi-, perus- ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa, sekä neuvola-asetuksen toimintaohjelmassa sekä ammattiopiston opetussuunnitelmassa.

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista sekä avustajapalveluista, tuki- ja erityisopetuksesta

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin kuntien yhteenlasketun ikäluokan koko on keskimäärin noin 1000 lasta. Esiopetuksessa on vuosittain noin 1000 lasta, perusopetuksessa 9000 lasta ja toisella asteella 3000 - 4000. Esi- ja perusopetusta järjestetään kaikissa kahdeksassa kunnassa. Lukiokoulutusta on tällä hetkellä kuudessa kunnassa ja ammatillista toisen asteen koulutusta kahdessa kunnassa. Väestöennusteen mukaan haja-asutusalueilla asuvien nuorten määrä voi vähentyä. Imatralla ikäluokkaan kuuluu keskimäärin 240 oppilasta, ja esiopetuksessa on 230 lasta. Imatralla lukiossa opiskelee 438 opiskelijaa.

Terveystoimilain (15, 16, 17 §) mukaan neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu oppilaiden erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja – hoitoon ohjaaminen. Paikallisen selvityksen mukaan (Lamike -tutkimus) sosiaali- ja terveyden huollon erityistä tukea esikouluikäisistä tarvitsee noin 25 % ja kouluikäisistä noin 24 %. Liitteenä Perhepalvelujen tuen tasot.

Imatralla lasten ja nuorten palvelut muodostavat yhtenäisen palvelukokonaisuuden, jossa hyvinvointineuvolan perhetyö on laajennettu koskemaan myös kouluikäisten nuorten perheitä sekä koulunkäynnin kanssa haastavia nuoria.

Käytettävissä olevat opiskeluhuollon palvelut: kouluterveydenhoitajat, -lääkärit, -psykologit, -koulukuraattorit (ml. vastaava koulukuraattori) ja tarpeen mukaan myös muita sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia. Tavoitteena on ammattikuntaohjaukset, keskimäärin STM:n suositusten mukaiset oppilasmääriin suhteutetut resurssit.

Esi- ja perusopetuksessa on ollut kolmiportainen tuki v. 2011 alusta lukien. Tukimuodot ja avustajapalvelut perustuvat oppilaiden tarpeisiin. Erilaisia tukimuotoja kehitetään edelleen, mikä saattaa vaikuttaa eri tuen piirissä olevien oppilaiden määriin ja eri tukitoimien määriin. Esiopetuksessa ei ole erityisluokkia, vaan tuki toteutetaan inklusio -periaatteella kehittämällä erilaisia tukimuotoja esiopetuksen sisällä.

Lukiolaissa ei ole määritetty erityistä tukea, mutta joissakin kunnissa on myös lukioissa erityisopettajan virkoja luki- ja oppimistapojen tueksi sekä opettajien konsultoimiseksi. Lukiossa on myös opinto-ohjaajia.

Ammattiopisto Sampo noudattaa ammatillisesta koulutuksesta koskevaa lakia ja asetusta, joissa on erikseen määritelty erityisopetuksen toteuttamisen edellytykset. Näiden lisäksi

ammattiopiston erityisopetuksen suunnitelma ohjaa yksityiskohtaisemmin erityisen tuen toteuttamisen sekä resursoinnin. Opiskelijahuollon kokonaisuuteen erityisopetuksen lisäksi kuuluvat opinto-ohjaus, kuraattoripalvelut, opiskeluterveys sekä monipuolinen asiantuntijoista koostuva asiantuntijaverkosto.

Toimet, jolla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja varhaista tukea

Tärkein kehitysympäristö lapselle on luonnollisesti koti ja perhe. Myös koululla on lapsen ja nuoren kasvulle ja oppimiselle tärkeä merkitys. Opiskeluympäristö muodostuu psyykkisistä, fyysisistä, sosiaalisista ja pedagogisista sisällöistä. Lähtökohtana on, että kouluyhteisön aikuiset noudattavat johdonmukaisesti yhteisesti sovittuja pelisääntöjä. Koti ja koulu täydentävät toisiaan lasten ja nuorten suotuisan kasvun, kehityksen sekä oppimisen edellytysten luomisessa. Yhteistyöllä kodin ja koulun välillä pyritään vastavuoroiseen kasvatuskumppanuuteen. Lisäksi keskinäisen yhteistyön avulla vanhemmille annetaan tietoa lapsen kasvuun ja kehittymiseen liittyvistä teemoista ja niiden tukemisen mahdollisuuksista. Opiskeluhuollon yhteistyön kautta on mahdollista ehkäistä ongelmien syntyä, se myös osaltaan edesauttaa jo syntyneiden pulmien ratkomista.

Opiskeluhuollon konsultatiivisen otteen avulla tuetaan opettajia ryhmäytymisprosesseissa, joissa sisältöinä ovat esimerkiksi luokan ilmapiiriin, kaverisuhteisiin ja yhteistyöhön liittyvät asiat. Käytännön yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä voidaan erilaisten tilanteisiin soveltuvien ryhmätoimintojen avulla aikaansaada ennaltaehkäisevää laajaa positiivista vaikutusta koko oppimisympäristöön ja sen jäseniin.

Tarkennetut opiskeluhuoltosuunnitelmat tehdään pääsääntöisesti kuntakohtaisesti, ja siltä osin kuin tarvitaan, myös oppilaitoskohtaisesti ja ne ovat osa opetussuunnitelmaa. Niihin sisällytetään toimintaohjeet mm. kouluyhteisössä ilmenevään kiusaamisen havainnointiin ja varhaiseen puuttumiseen, päihde- ja käytöshäiriöihin tai muihin kouluyhteisössä ilmeneviin ongelmiin.

Hyvä kodin ja koulun välinen yhteistyö sekä osallisuuden mahdollistava, voimavaralähtöinen toimintakulttuuri edistävät kouluyhteisön toimintaa ja varhaista tukea lapsille, nuorille ja perheille sekä edistävät koko kouluyhteisön hyvinvointia. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö toteutetaan huomioiden kunkin lapsen ja nuoren kehitystaso. Verkostotyötä eri hallintokuntien välillä kehitetään mm. 2014 - 2015 osana Eksoten Kannatellen III hanketta.

Toimiva vanhemmuus edistää myös kouluyhteisön hyvinvointia. Vanhemmuutta vahvistetaan kehittämällä myös oppilashuollon ulkopuolisia matalan kynnyksen palvelupisteitä (hyvinvointiasemat, Lasten ja nuorten talo, lapsiperheiden neuvontapiste) sekä omahoitoa tukevia sähköisiä palveluja (www.hyvis.fi). Lisäksi vanhemmuuteen liittyviä haasteita käsitellään yksilökohtaisissa terveystapaamisissa.

Imatralla verkostotyö ja matalan kynnyksen palvelut toteutuvat lasten ja nuorten kasvun tuen palvelujen kokonaisuudessa, jossa lasta, nuorta ja perhettä tuetaan moniammatillisesti yli hallintokuntarajojen.

Tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnistasuunnitelman toteuttaminen:

Toteutetaan osana opetussuunnitelmia sekä neuvolatoiminnan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintaohjelmaa.

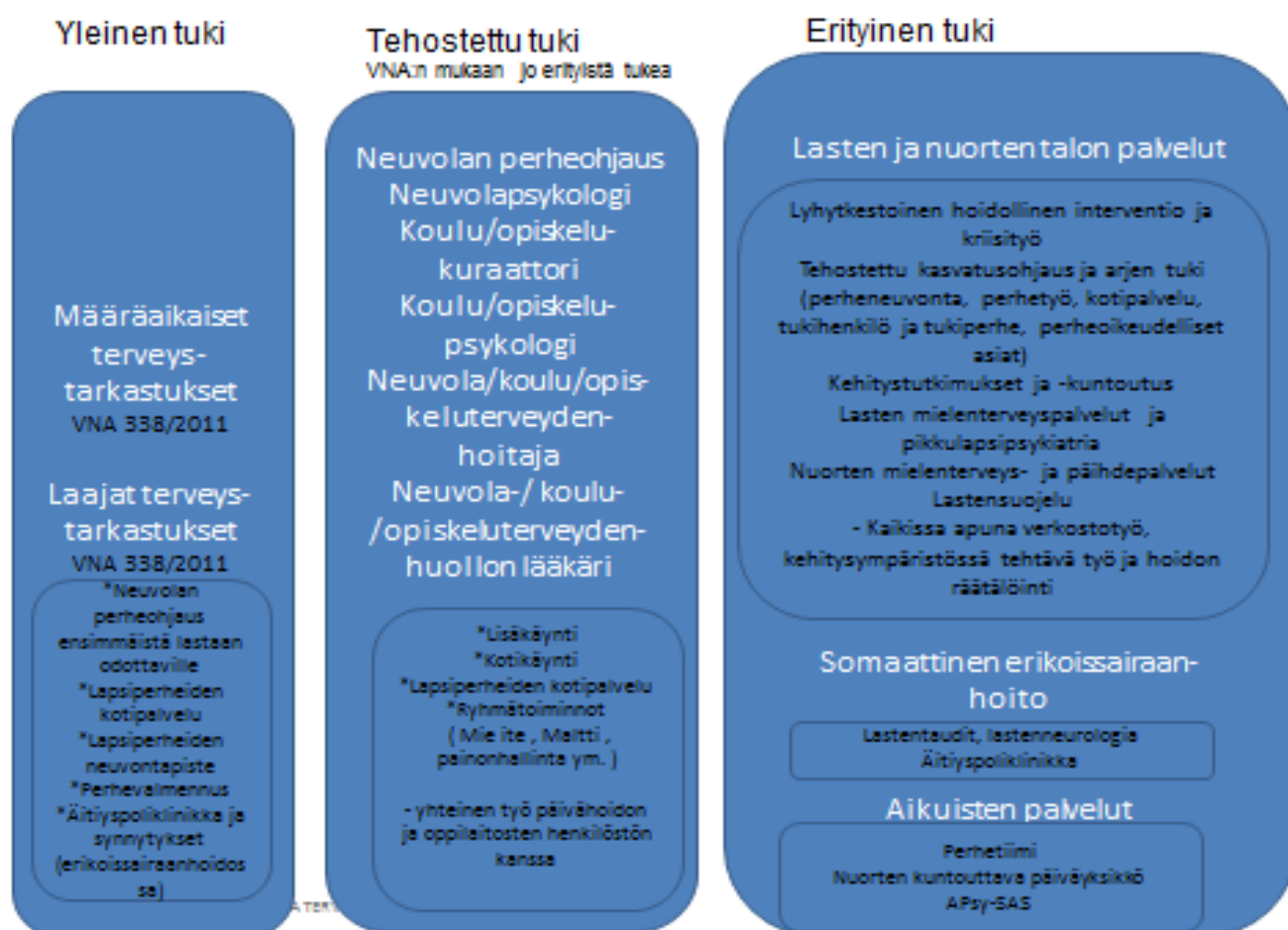
Seuranta ja laadun arviointi:

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitetään kerran valtuustokaudessa ja se hyväksytään Eksoten hallituksessa sekä kuntien valtuustoissa.

Opiskeluhuollon monialainen ohjausryhmä muodostetaan Eksoten oppilas- ja opiskeluhuollosta vastaavien henkilöiden, Ammattiopiston, Eksoten kuntien sivistystoimien sekä Imatran edustajista.

Opiskeluhuollon monialainen ohjausryhmä seuraa, arvioi ja kehittää systemaattisesti kunta-kohtaisten opiskeluhuoltosuunnitelmien toteutumista. Myös koulukohtaisissa opiskeluhuoltoryhmissä arvioidaan ja kehitetään opiskeluhuollon toimintaa. Seurannan ja arvioinnin tukena ovat kyselyjen ja kartoitusten sekä erilaisten palautteiden ja itsearviointien palautteet (mm. valtakunnallinen kouluterveyskysely, alueelliset koulujen hyvinvointiprofiilit, Oppilas- huollon palvelujen kouluille suuntaama tyytyväisyyskysely).

Perhepalvelujen tuen tasot

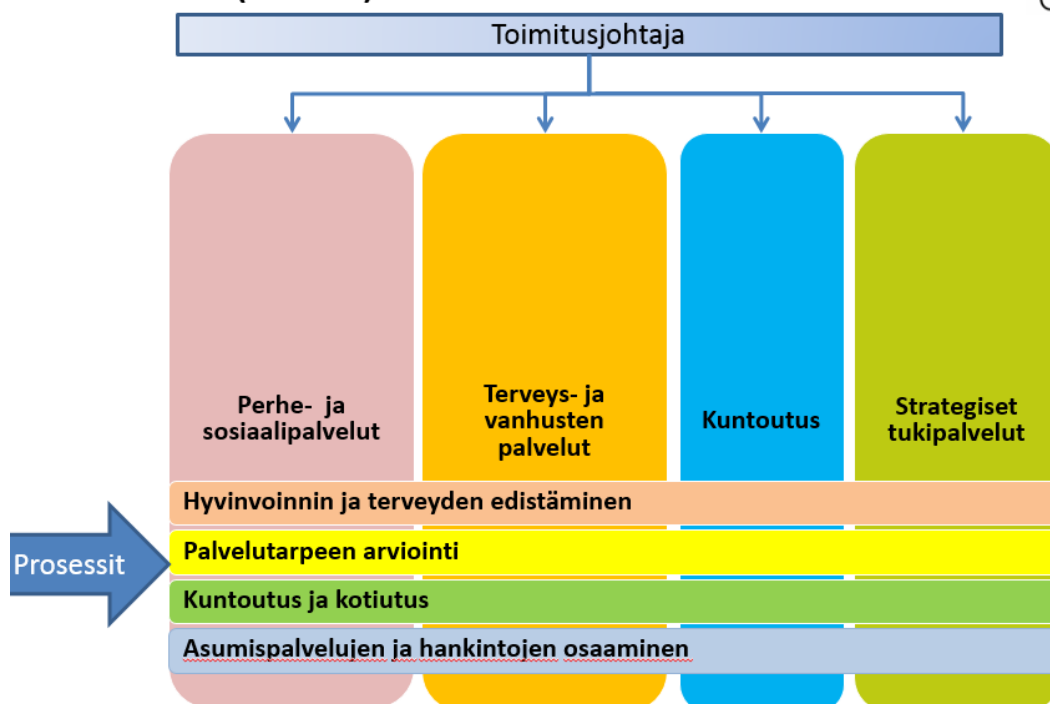
Kouluterveyskyselyn 2013 tutkimustulokset

Tuula Partanen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaattori

ETELÄ-KARJALAN SOSIAALI- JA TERVEYSPIIIRI

Eksote (2014)

Kouluterveyskyselyn 2013 yhteenveto Etelä-Karjalassa

- Tutkimuksen toteuttaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kuntien tilauksesta. Tutkimus on maksullinen. Eksoten on tilannut tutkimuksen kaikille jäsenkunnilleen (ammattillisen koulutuksen osalta vastuutaho on SAMPO)
- THL ei enää toteuta maakunnallisten tulosten julkistamista jokaisessa maakunnassa seminaaripäivänä kuten aikaisempina vuosina

Tutkimuksen aihealueet ovat:

- **Elinolot**
- **Kouluolot**
- **Koettu terveys**
- **Terveystottumukset**
- **Kokemus opiskelijahuollon tuesta**
- http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/alueittain/etela/etela_karjala Tästä linkistä löydät maakunnallisten tulosten yhteenvedon

Kouluterveyskyselyn 2013 yhteenveto Etelä-Karjalassa

- Kyselyyn vastaavat peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaat sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Vertailukelpoisia tietoja on kerätty peruskouluissa vuodesta 1996, lukioissa vuodesta 1999 ja ammatillisissa oppilaitoksissa vuodesta 2008 alkaen. Koko maasta kyselyyn vastaa noin 200 000 nuorta.

Kouluterveyspäivät

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) järjestää Kouluterveyspäivät yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja Opetushallituksen kanssa. Kouluterveyspäivillä käsitellään nuorten hyvinvointia monesta näkökulmasta. Päivien ohjelma koostuu asiantuntijoiden esityksistä, yhteisestä pohdinnasta sekä Kouluterveyskyselyn tuoreimmista tuloksista.
- Kouluterveyspäivät on tarkoitettu peruskoululaisten, lukiolaisten ja ammattiin opiskelevien hyvinvoinnista kiinnostuneille oppilas- ja opiskelijahuollon työntekijöille, rehtoreille, opettajille, sosiaali- ja terveydenhuollon ja nuorisotyön ammattilaisille sekä päättäjille.
- Seuraavat valtakunnalliset Kouluterveyspäivät järjestetään **syksyllä 2015**.

Elinolot

- Vanhempien sekä nuorten tupakointi on jonkin verran vähentynyt. Sen sijaan nuuskan käyttö pojilla on edelleen lisääntynyt (riippuvuuden nopea ilmeneminen ei ole nuorilla tiedossa)
- Vanhempien työttömyys vaikuttaa myös nuorten hyvinvointiin
- **Suurena huolen aiheena voidaan nostaa esille se, että perhe ei syö yhteistä ateriaa (n. 60%) iltapäivällä tai illalla.** Tytöillä ateriointi perheen kanssa on vielä harvinaisempaa kuin pojilla.
- Huolestuttavaa on edelleen se, että 9 % nuorista sanoo, että heillä ei ole yhtään läheistä ystävää. Pojilla tämä on vielä yleisempää kuin tytöillä.
- Läheisten alkoholinkäyttö aiheuttaa ongelmia n. 8%:ssa perheitä. Tytöt kokevat sen selvästi poikia useammin ongelmalliseksi.
- Seksuaalisesta väkivaltaa on kokenut 15 % nuorista, tytöt selvästi useammin kuin pojat. Sen sijaan fyysisen uhkan kokemus on pojilla selvästi yleisempää kuin tytöillä.

Kouluolot

- Koulun fyysisissä oloissa on tapahtunut parannusta seurantajaksolla, mutta tilanne vaihtelee paljon kunnittain ja kouluittain.
- Kuulluksi tulemisessa ja kouluoloihin vaikuttamisessa on pientä paranemista seurantajaksolla, tosin suomessa edelleen nuoret osallistuvat koulun toimintoihin selvästi muita Pohjoismaita harvemmin.
- **Koulun työmäärän kokee liian suureksi n. 30 % nuorista, tytöillä kokemus on yleisempää kuin pojilla. Opiskelussa kokee vaikeuksia edelleen n. 32 % nuorista, tässä ei ole oleellista eroa ole aikaisempiin mittauksiin. Pojilla se on ehkä hiukan yleisempää kuin tytöillä.**
- Koulukiusaamista ilmenee Etelä-Karjalassa edelleen n. 9 % :lla oppilaista, joissakin kouluissa se on saatu jo 1 %:n tasolle, mutta joissakin on ollut pientä nousuakin seurantajakson aikana (nettikiusaaminen uusi ilmiö)
- Lintsaamisen on vähentyminen seurantajaksolla ja on menty positiiviseen suuntaan Olemme päässeet hiukan alle (7 %)maan keskiarvon (8 %).

Koettu terveys

- Terveystilansa keskimääräiseksi tai huonoksi kokee 16 % nuorista. Päivittäin vähintään kaksi oiretta on vielä n. 15 %:lla. Tyttöillä selvästi useammin kuin pojilla. Samanlainen jakauma on koetussa väsymyksessä. Päivittäistä väsymystä kokee 13 %, tytöt selvästi enemmän kuin pojat. Niska- ja hartiakipuja on n. neljänneksellä nuorista. Selvästi yleisempiä ne ovat tyttöillä (jopa yli 40%) kuin pojilla (n. 20%), samoin päänsärkyä viikoittain kokee tytöistä 31 % ja pojista 15 %.
- Koulu-uupumustakin kokee keskimäärin 12 % nuorista
- **Ylipaino on myös koko seuranta jaksolla lisääntynyt (n. 16 %) ja se on hyvin huolestuttava piirre erityisesti poikien hyvinvoinnin kannalta.** Nämä kaikki edellä kuvatut tulokset yhdessä ovat sellaisia oireita, joihin on kouluissa ja oppilashuollossa suhtauduttava vakavasti. Varsinkin, kun osa oireiluista toteutuu (kasautuu) samoilla nuorilla.
- Ahdistuneisuus on uutena kysymyksenä vuoden 2013 tutkimuksessa ja siitä ei ole vielä seurantatietoa. Noin 10 % nuorista koki kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta

Terveystottumukset

- **Hyvin huolestuttavaa on että, peruskoululaisista jättää aamiaisen syömättä 43 %, lukiolaisista 32 % ja ammattiin opiskelevista 55%. Hieman harvempi jättää koululounaan syömättä.** Kuntakohtaisia ja koulukohtaisia vaihteluja on paljon. Sopiikin kysyä, millä energialla nämä nuoret jaksavat toimia koulussa? (vrt. edelliset vastaukset koetusta terveydestä) Tästä nousee ravitsemusneuvonnalle haasteita!
- Nuorten hampaiden hoidossa on paljon toivomisen varaa. Harvemmin kuin kahdesti päivässä hampaitaan harjaavat pojista jopa yli 40% ja tytöistäkin n. neljännes.
- **Korkeintaan yhden tunnin viikossa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan harrastaa n. 30 % nuorista. Tytöt vähemmän kuin pojat.** (vrt. ylipainon lisääntyminen)
- **Ruutuaikaa käyttää arkisin (siis koulupäivinä) 4 tuntia tai enemmän n. 25 %, pojat enemmän kuin tytöt.**
- **Alle kahdeksan tuntia koulupäivinä nukkuu lähes 30 % nuorista.** (keskimääräinen nukkumisaika on 7,5-8,5 tuntia) Ammattiin opiskelevat heräävät aikaisemmin, samoin tytöt poikia aikaisemmin. Neljäsosa peruskoululaisista kokee nukkuvansa tarpeeksi vain harvoin tai ei koskaan

Terveystottumukset

- Vähäinen liikkuminen, lisääntynyt ruutuaika, pitkät koulumatkat erityisesti toisen asteen kouluihin ja lyhyet yöunet; olisiko näillä asioilla selkeä syy-yhteys koulussa jaksamiseen ja erilaiseen oireiluun mm. niska- harijaseudun kipuihin, koulu-uupumukseen. Mistä näille nuorille löytyy aikaa harrastamiseen.
- Suurena huolen aiheena on edelleen n. 13 %:lla nuoria (kaupungissa enemmän kuin maaseudulla) **tosihumalaan juominen vähintään kerran kuukaudessa**. Jos 13-14-vuotiaana jo tekee tällaista, niin miten kasvuikäinen elimistö reagoi siihen ja mitä muuta humalassa ollessa tehdään ja tapahtuu (pahoinpitelyjä, seksuaalista hyväksikäyttöä, huumeiden käyttöä, jne).
- **Päihteiden ja huumeiden käyttö on erittäin suuri hyvinvointi ja terveysriski tämän ikäisille nuorille.** Mistä he saavat alkoholin ja huumeet? Kuka tekee väliintulon, ettei tilanne jatku? Tarvitaan yhteisiä pelisääntöjä, joita aikuiset kollektiivisesti toteuttavat.
- Nuorten asenteet huumeita kohtaan aiheuttavat huolta. Vaikka kasvu on aivan viimevuosina taittunut, niin poikkeuksen tähän tuo peruskoulun yläluokkien pojat ja ammattiin opiskelevat tytöt, joilla kokeilut yleistyivät edelleen.
- Nuorten ehkäisyvälineiden käytössä ei myöskään ole tapahtunut toivottavaa kehitystä.

Kokemus opiskelijahuollon tuesta

- Kouluterveydenhoitajalle, -lääkärille, -kuraattorille ja -psykologille pääsy on hiukan helpottunut vuoden 2010 vaikeimman tilanteen jälkeen, mutta tilanne on edelleen huono oppilaiden arvioinnin mukaan.
- Etelä-Karjalassa nuorista 19 % kokee pääsyn vaikeaksi kouluterveydenhoitajalle, 49 % koululääkärille, 17 % koulukuraattorille ja 45 % koulupsykologille. Näissä luvuissa on huomattavia eroja kuntien välillä.
- Erityisen huolestuttavaa on se, että nuoret kokevat tarvitsevänsä kasvavassa määrin ammattiauttajan apua masentuneisuuteensa, n. viidennes kaikista nuorista keskimäärin, mutta tytöt selvästi enemmän kuin pojat. Tässä tarpeessa on kuitenkin suuria eroja koulujen ja kuntien välillä.
- **Perheen tuki ja hyvät suhteet vanhempiin edistävät nuorten hyvinvointia. Osa nuorista ja vanhemmista kokee kuitenkin perheen yhteisen ajan riittämättömäksi.**

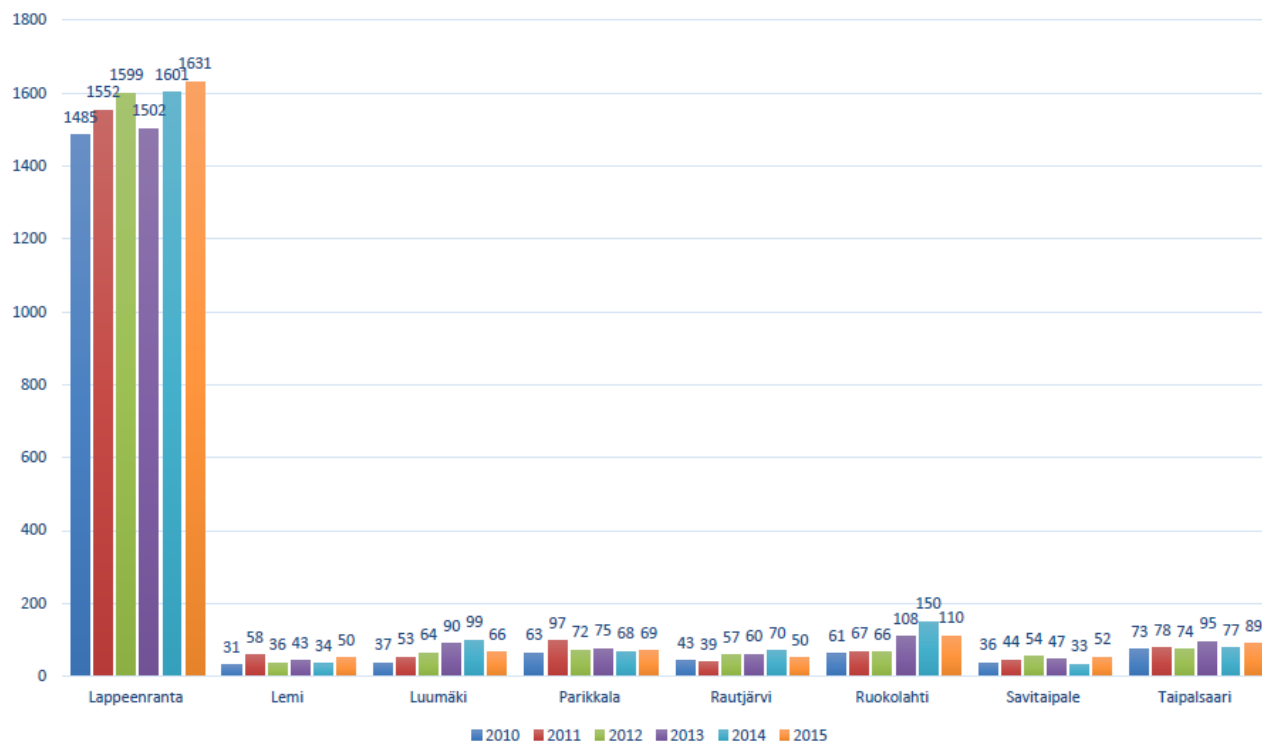

LASTENSUOJELUN TILASTOTIETOA

2010 - 2011 - 2012 - 2013 - 2014 - 2015

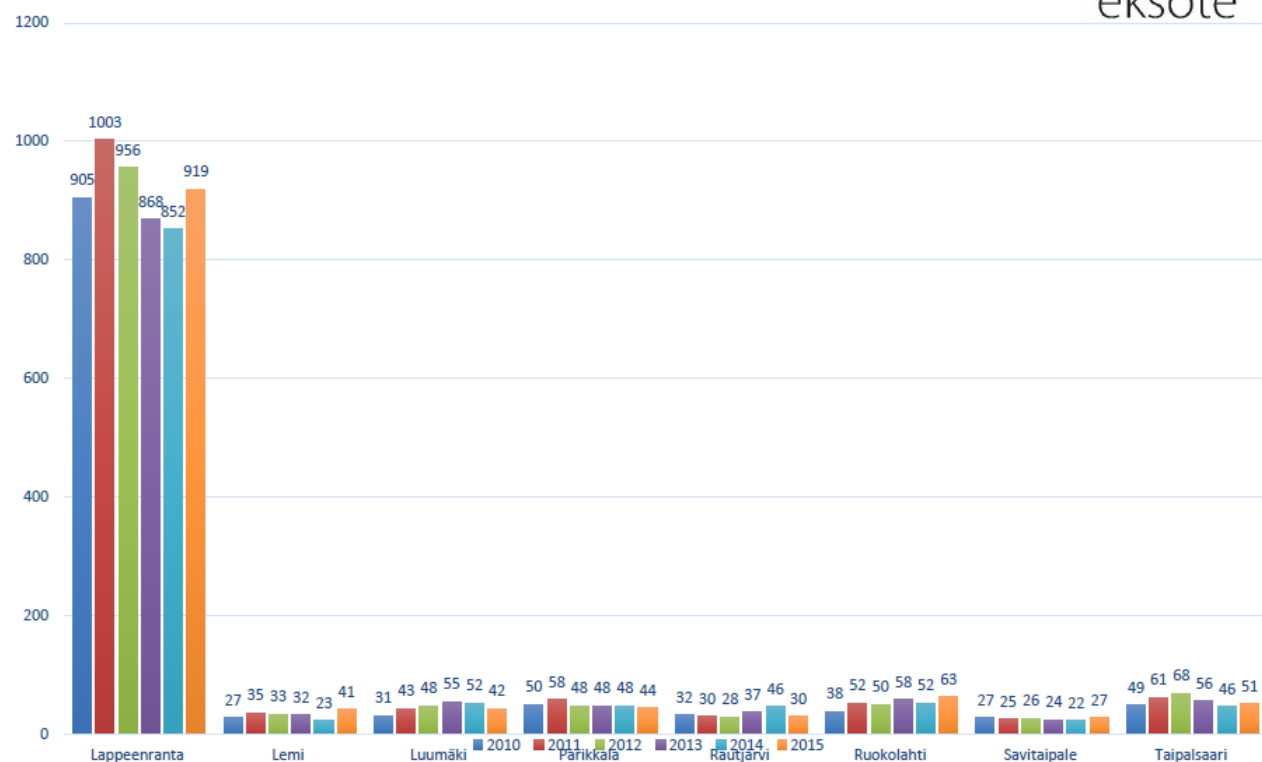
LASTENSUOJELUILMOITUKSET

Ilmoitusten lukumäärät 2010 – 2015 (2015 koko Eksote 2117)

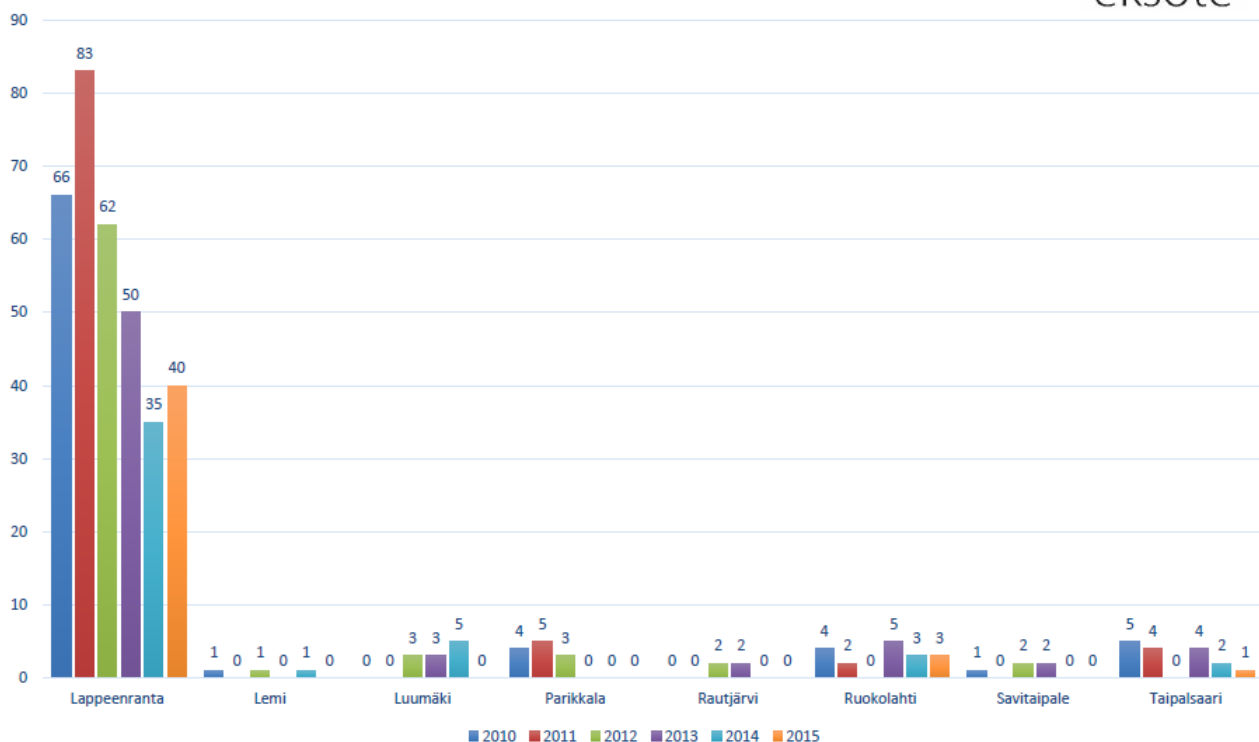
LASTENSUOJELUILMOITUKSET

Lasten lukumäärät 2010 – 2015 (2015 koko Eksote 1217)

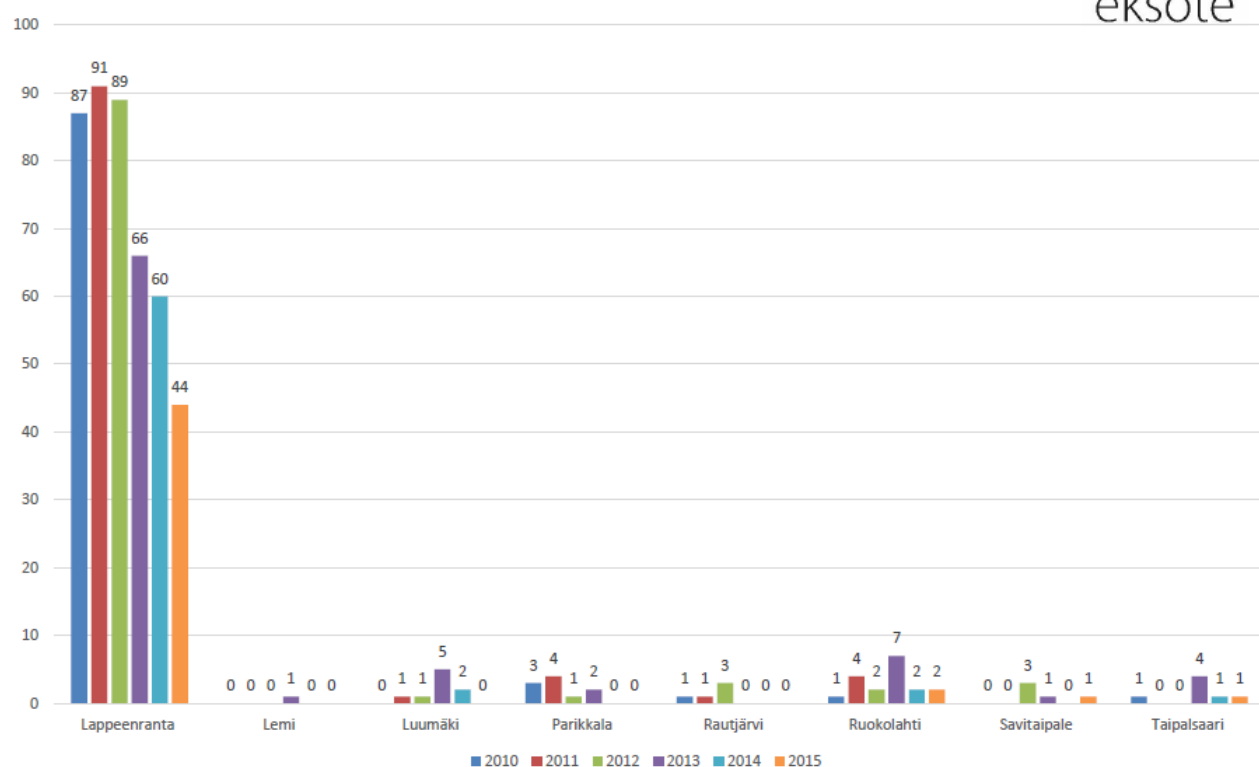
KIIREELLISET SIJOITUKSET

2010 – 2015 (2015 koko Eksote 44)

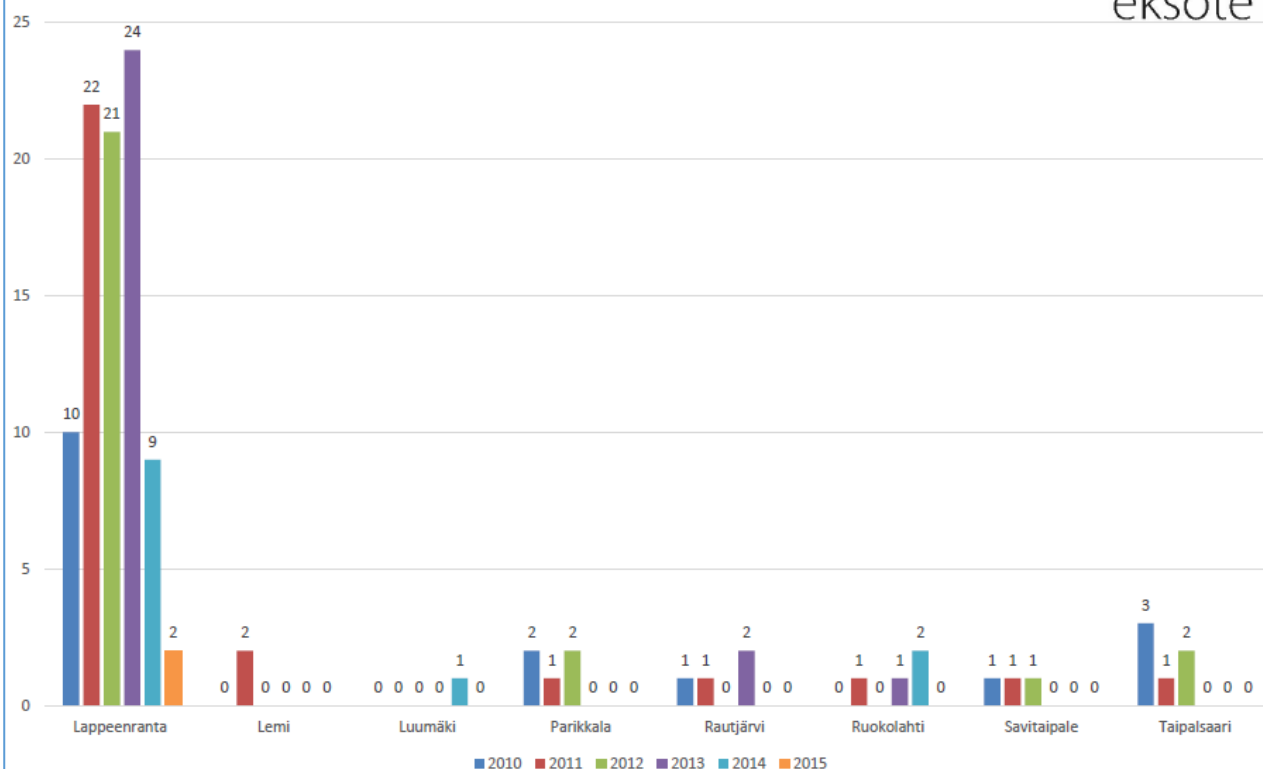

AVOHUOLLON SIJOITUKSET

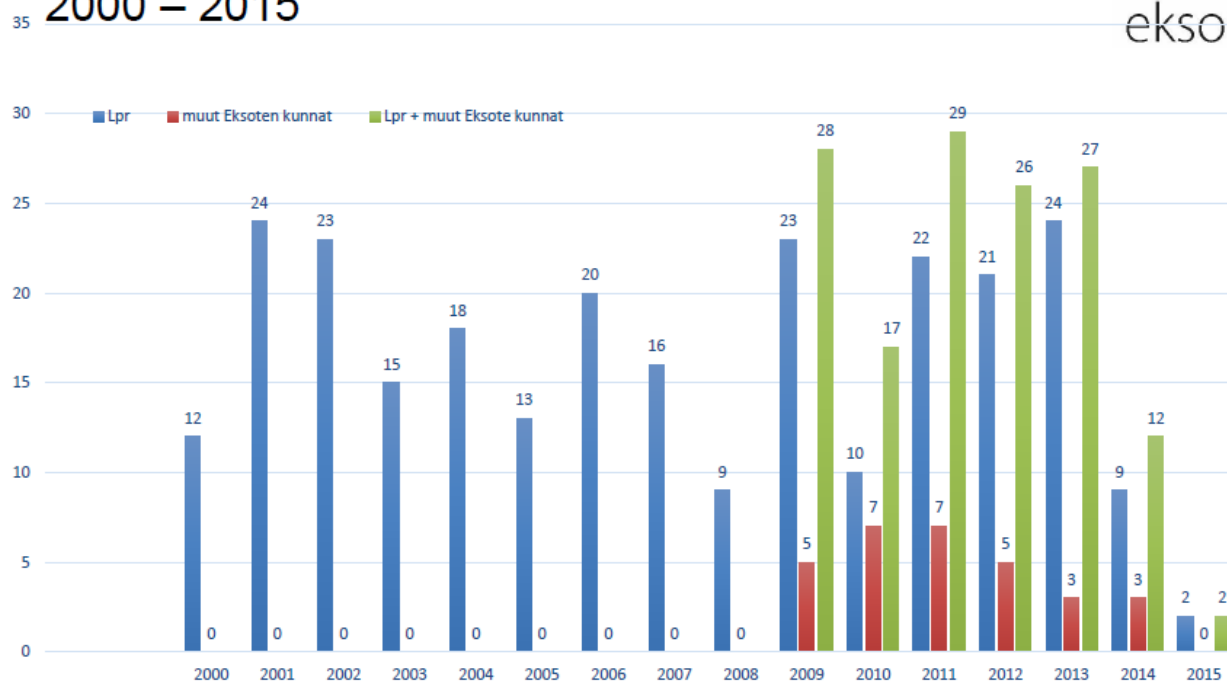
2010 – 2015 (2015 koko Eksote 48)

HUOSTAANOTOT 2010 – 2015 (2015 koko Eksote)

LAPPEENRANNAN HUOSTAANOTOT 2000 – 2015

2009 Joutseno liittyi Lappeenrantaan

2010 Ylämaa liittyi Lappeenrantaan + Eksote aloitti toimintansa

LIITE 7

LAPSIPERHEIDEN HOIDOLLISTEN PALVELUJEN KÄYTTÖ

Lastenpsykiatria	2011	2012	2013	2014	2015
- potilaat	559	458	418	353	354
- käynnit	3992	3813	3433	6439	6637

Nuorisopsykiatria	2011	2012	2013	2014	2015
- potilaat	1212	1390	1428	1175	994
- käynnit	8947	9055	9636	9187	8527

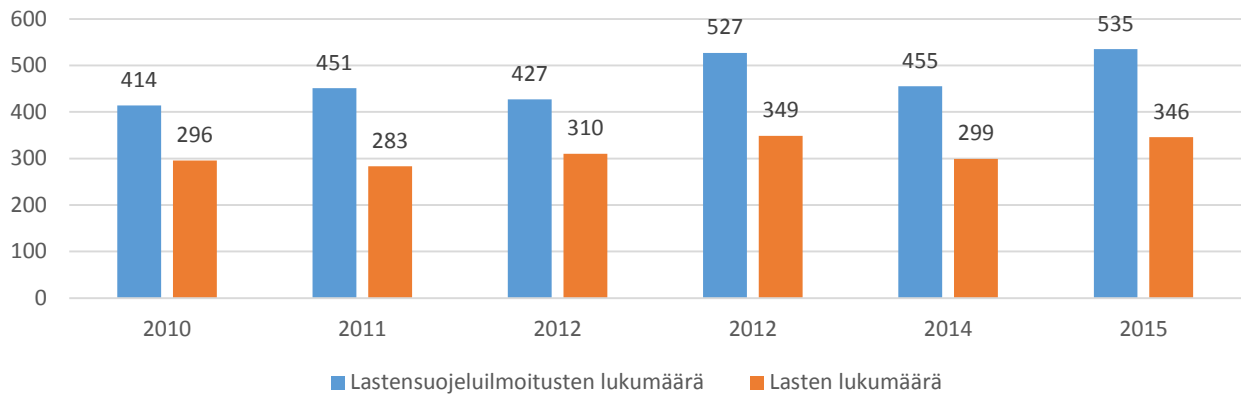
Perheneuvola	2011	2012	2013	2014	2015
- potilaat	223	343	374	183	154
- käynnit	1399	1669	1677	1544	1386

Lapsi- ja nuorisovas- taanotto	2011	2012	2013	2014	2015
- potilaat	817	744	764	887	863
- käynnit	2432	2481	2240	2468	2217

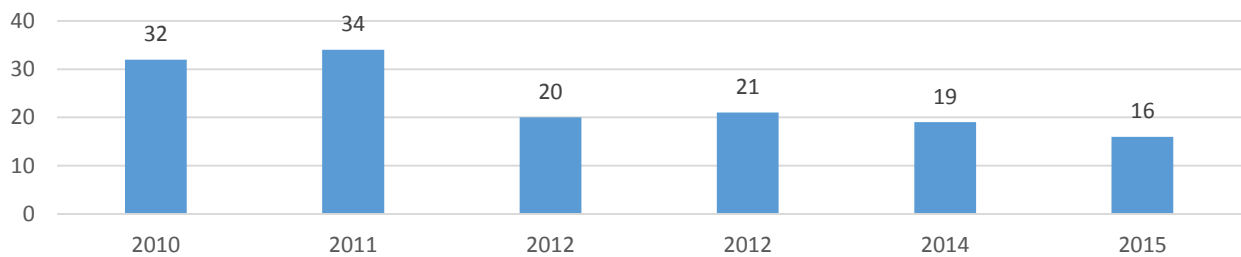
Lasten- ja nuorisopsykiatrian luvut sisältävät myös imatralaiset lapset ja perheet.

IMATRAN TILASTOTIETOJA 2010 - 2015

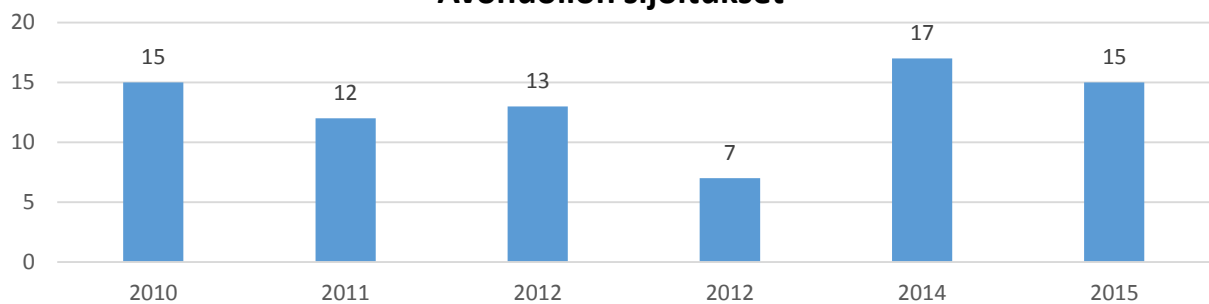
Lastensuojeluilmoitukset ja lasten lukumäärät

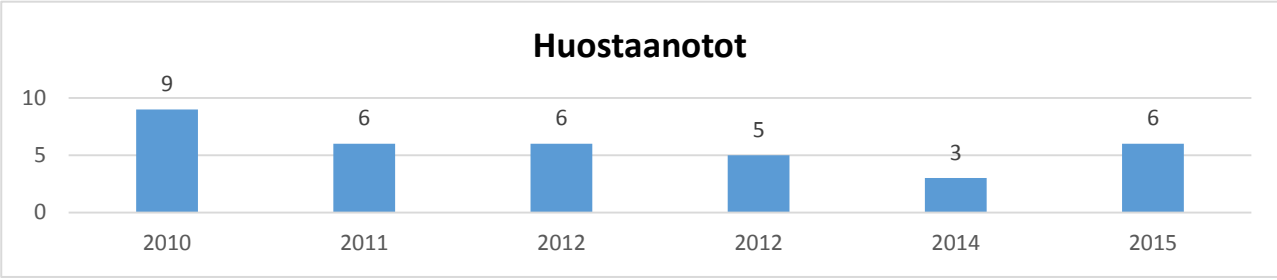
Kiireelliset sijoitukset

Avohuollon sijoitukset

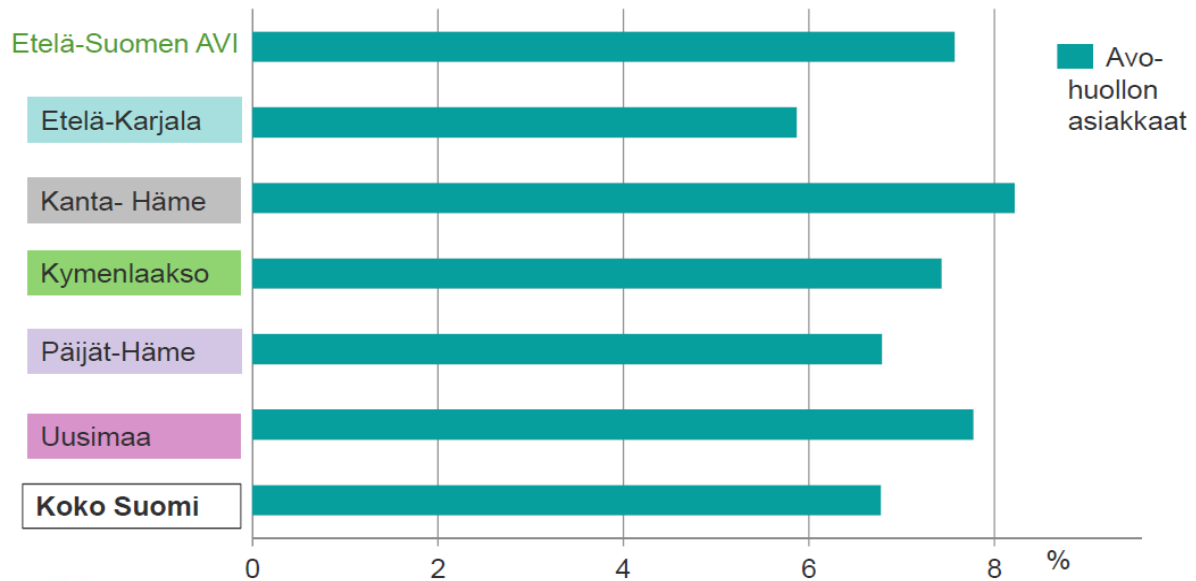
2014: 17 päätöstä, 12 eri lasta, 2015: 15 päätöstä, 13 eri lasta

THL: KATSAUS LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIIN JA PALVELUIHIN 9.6.2016

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat

2014, suhteutettuna vastaavaan väestöön %
Maakunnittain, Etelä-Suomen AVI

Lähde: Lastensuojelu. SVT. TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

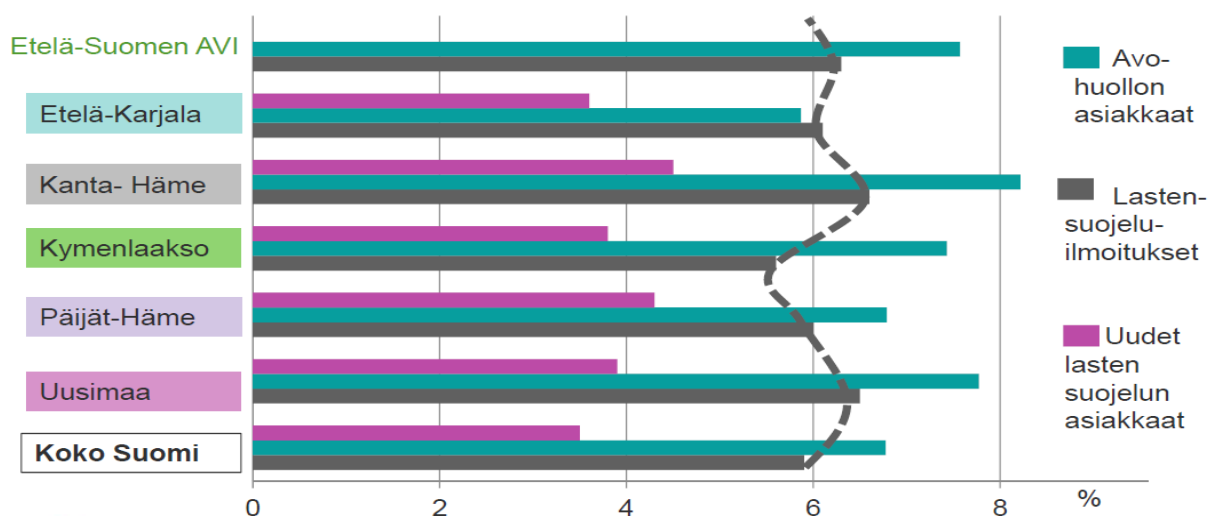
9.6.2016

Esityksen nimi / Tekijä

37

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat

2014, suhteutettuna vastaavaan väestöön %
Maakunnittain, Etelä-Suomen AVI

Lähde: Lastensuojelu. SVT. TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

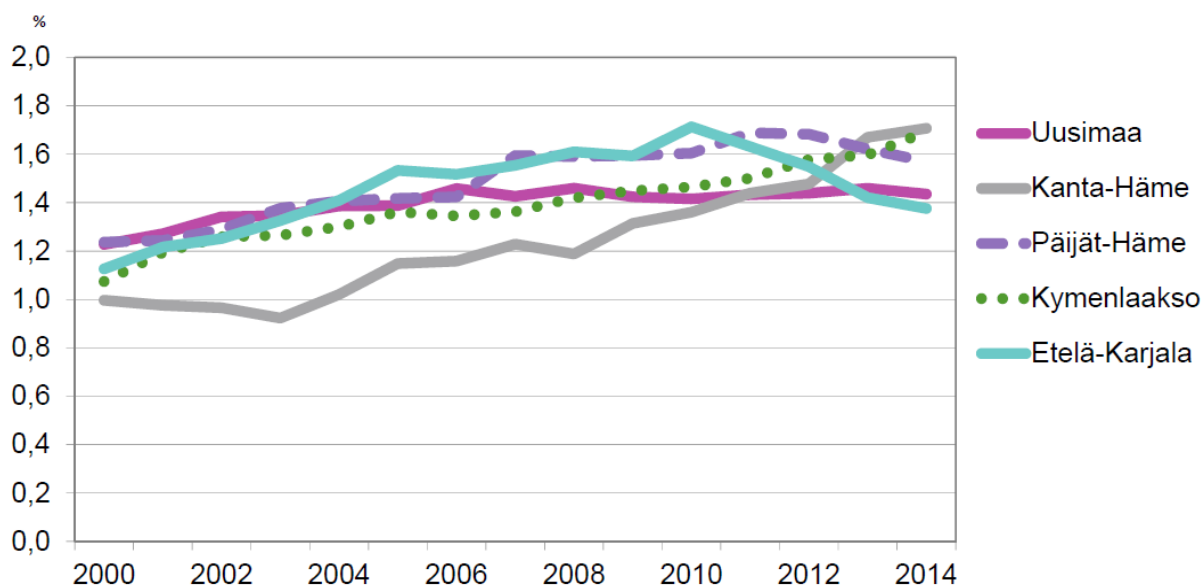
9.6.2016

Esityksen nimi / Tekijä

39

Kodin ulkopuolelle sijoitetut

0-20-vuotiaat suhteutettuna vastaavaan väestöön %
Maakunnittain, Etelä-Suomen AVI

Lähde: Lastensuojelu. SVT. TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

9.6.2016

Esityksen nimi / Tekijä

34

Hyvinvointisuunnitelman ohjausryhmässä ovat olleet mukana

EKSOTE – Perhe- ja sosiaalipalvelut

Marja Kosonen, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja

EKSOTE - Perhepalvelut

Tiina Kirmanen, perhe- ja työelämäpalvelujen palvelujen johtaja

Raija Kojo, palvelupäällikkö

EKSOTE – Aikuisten psykososiaaliset palvelut

Maritta Soininen, erityissosiaalityöntekijä

LEMI

Susanna Sorvali, päiväkodin johtaja

RUOKOLAHTI

Kari Stenberg, rehtori

LUUMÄKI

Kristiina Pihlajamäki, palvelujohtaja

LAPPEENRANTA

Tuija Willberg, kasvatus- ja opetustoimen johtaja

Sanna Natunen, hyvinvointipalvelujen kehittämisspäällikkö

Sirpa Räikkönen, nuorisotoimenjohtaja

IMATRA

Jaana Salakari, lastensuojelun johtava sosiaalityöntekijä,

1.1.2016 alkaen vastaava sosiaalityöntekijä Eksote

RAUTJÄRVI

Sanna Juvakka, nuorisokuraattori

LAPPEENRANNAN SEURAKUNTAYHTYMÄ

Eija Alatalo, erityisnuorisotyön ohjaaja, Lappeenrannan seurakuntayhtymä

Laura Toivanen, varhaiskasvatuksen ohjaaja, Lappeenrannan seurakuntayhtymä

ETELÄ-KARJALAN PERHETYÖN KEHITTÄMISYHDISTYS

Liisa Kiukas, toiminnanjohtaja